

nis animo infusus: omnes hominis actiones, quae scilicet ad Deum actu vel habitu referuntur, perficiens: grataeque Deo, dignaeque premio vitae sempiternae reddens: hominem praeterea cum Deo copulat, atque coniungit: Deoque simillimum efficit: vel certe munus istud diuinum non sic hominem perficit, ut ipsum cum Deo coniungat, sed ornet potius, & idoneum reddat ad aliquid egregie praestandum: hoc genus muneris appellari consuevit, gratia gratis data: tribuitur enim homini ad utilitatem. Hac igitur praeposita distinctione, quaestione tribus positae assertionibus, explicamus.

PRIMA assertio. Unio incarnationis est effecta per gratiam, hoc est, per gratuitam Dei voluntatem: id quod sic ostenditur. Ad ea quae vim naturalem rei cuique à Deo tributam exuperant, prouehi homo non potest, nisi diuino munere & concessu: vis enim naturae certis limitibus continetur: quos viribus suis nixa, excedere nulla ratione potest: At unione incarnationis, humana natura ad id prouecta est, quod vires naturae omnino vincit, ad esse videlicet hypostaticum diuinum, diuino ergo munere & concessu eò prouecta est. Est igitur unio incarnationis per gratiam, hoc est, gratuitam Dei voluntatem effecta.

SECUNDA assertio. Unio incarnationis est summa gratia, id est, summum donum, diuina munificentia in hominem collatum: id vero sic ostenditur. Unio incarnationis posita est in coniunctione hypostatica naturae humanae cum Dei Verbo: at huiusmodi coniunctio humanae naturae, gratis ac nullis id meritis postulantibus, concessa est: est igitur unio incarnationis summa gratia.

TERCIA assertio. Unio incarnationis non est effecta per gratiam habitualem, ceu per dispositionem: aut medium formale: aut medium congruentiae.

PRIMAM huiusce assertionis partem ita ostendo. Dispositio antecedens formae in materia generationem, materiam preparat formae conceptui: reddat enim ipsam ad concipiendam formam idoneam: At natura humana ex sese, nulla forma adiecta idonea erat, ut à verbo assumeretur: Est enim natura, inquam summa beatitudo (quae in conspicienda ac fruenda diuinitate consistit) cadere possit: nulla igitur dispositione gratiae opus fuit, cuius interuentu idonea assumptioni efficeretur. Adde quia dispositio antecedit id, ad quod rem subiectam preparat: at gratia habitualis, neque tempore, neque natura antecedit unionem: immo vero consequitur unionem, iuxta illud Ioannis: Vidimus gloriam eius: gloriam quasi unigeniti à Patre, plenum gratiae,

tiæ, & veritatis: quibus verbis subindicat D. Ioannes, omnem gratiæ plenitudinem in Christo, fuisse consecutam vnionem hominis illius cum vnigena filio Dei: Non est igitur gratia habitualis dispositio antecedens, & præparans humanâ naturâ assumptioni.

NEQVE itidem esse formale medium, ita ostendimus: Est autem formale medium illud, cuius interuentu aliquid recipitur in aliquo, ita. s. vt ei quod recipitur substernatur: hoc pacto superficies est formale medium receptionis coloris in corpore: non enim recipitur color in corpore, nisi interuentu superficiæ, cui color coextenditur: non esse itaq; gratiam formale mediū hinc intelligitur: quia quemadmodum se habet natura ad suppositum creatum, eodem modo se habet natura humana ad suppositum illud increatū: At natura coniungitur hypostasi creatæ, nullius formalis mediij interuentu: Etenim naturæ cum supposito coniunctio, spectatur penes esse hypostaticū, quod ipsum immediatè à natura ortū habet: non est igitur gratia habitualis, formale mediū coniunctionis humanæ naturæ cū diuina filij hypostasi.

PORRO non esse gratiam habitualem, medium quod dicitur congruentiæ, hinc effici potest: nam si gratia habituali, natura humana effecta fuisset congrua assumptioni, & vnioni: gratia habitualis saltem natura vnionem antecessisset: ita. s. vt verbum assumeret naturam gratia habituali perfectâ: at gratia habitualis nullo modo potuit natura ipsâ vnionem antecedere: nō igitur fuit medium congruentiæ. Assumptioni fidem facit D. Thom. hoc pacto. Quemadmodum operatio affecta est ad suppositū: eodem modo & habitus perficiens potentiam ad actionem obeundam, affecta est ad suppositū: at operatio præponit hypostasim: actiones enim singularū rerū sunt: & hypostaseon, habitus igitur agendi vim perficiens, hypostasim præponit, at gratia habitualis vim animi perficit, idoneamq; reddit ad actiones Deo gratas suscipiendas: præponit igitur hypostasim. At per vnionem, hypostasis diuina effecta est in natura humana: quatenus. s. vnione effectum est, vt hypostasis diuina esset hypostasis humana: Non igitur habitualis gratia natura antecedit vnionē, sed consequitur potius, ceu proprietas & effectus ipsius: quemadmodū splendor consequitur solem.

SCOTVS idem efficit eodem fere modo. Nā inquit, eo momento naturæ, quo hypostasim propriam natura obtineret, si ad alienum suppositum non assumeretur, eodem prorsus, hypostasim alienam consequitur, cum assumitur ab alio: At prius natura hypostasim propriam obtineret, quā habitu gratiæ perficeretur, igitur & quando assumitur ad alterius hypostasim, prius natura

Thom.
3. P. q. 7.
ar. 1. §.

Scot. 3.
sen. d. 2.
q. 2. ar. 2.

tura esse hypostaticū cōsequitur, quā gratiæ munere donetur: non igitur gratia media est. Assumptionem porrò ita ostendit: Habitus valet ad agēdum: estq; proinde perfectio agentis & operantis: actionem vero suscipere soli cōuenit hypostasi: prius igitur naturaliter creatura esse hypostaticum consequitur, quam habitum habeat aliquem: qui est principium operandi.

ITA concludit Scotus naturam humanam prius natura fuisse personatam, ac suppositatam in verbo: quam intelligeretur gratiam, aut quemuis alium habitum habere: contra quod videntur existimare ij, qui gratiam habitua-lem medium esse asserunt: medium inquam externum, quod dicitur medium condecenciæ: ac illorum existimatio videtur fuisse huiusmodi: putant enim aliquo instanti naturæ, fuisse naturam humanam non vnitam: deinde fuisse ei gratiam infusam: ad extremum gratia decoratam & affectā, diuinæ Verbi personæ fuisse coniūctam.

RELIQVA est aduersariorum argumentorum explicatio: Augustini igitur testimonia, ad voluntatem Dei gratuitam, admirabilis huiusce vnionis effectricem, referenda sunt. Fuit enim hoc diuina gratia, id est, diuina munificentia humanæ naturæ tributum, vt diuinæ personæ coniungeretur: esseq; hypostaticum diuinū consequeretur.

QUOD vero ad rationem attinet eam, qua Augustini testimonia confirmata esse voluimus: dicimus multum interesse inter vnionem hypostaticam, & vnionem quæ in cognitione, & amore consistit: vt enim illa maior longeque excellentior sit: hæc vero multo minor, hæc tamen medium gratiæ habitum requirit, illa non item: quoniam illa ad operationem, cognitionis scilicet, & amoris comparatur: ac proinde potentiam requirit habitu perfectam, & excultam, habitu inquam luminis supernaturalis, quo mens hominis Numinis contemplationi idonea redditur: & habitu gratiæ, quo dilectionis operatio perficitur. Cæterum vnio hypostatica comparatur ad esse primum: cui non præponitur aliquod accidens in natura assumpta, quemadmodum neque esse primum gratiæ, quod est supernaturale, postulat formam aliquam: quæ naturam ad illud esse obtinendum idoneam efficiat: alioqui nullus esset finis dispositionum supernaturalium.

ADDE quia esse personale, ad quod per vnionem est prouecta humana natura, ex natura pendet immediate, natura enim personam constituit: Christus autem ex humana natura esse personale humanū est consecutus: vt iam supra diximus, & cæt.

Quaestio. XV.

Vtrum unio hypostatica sit maior, quam unio per amorem?

QVONIAM nonnullis venit in dubium, vtrum unio hypostatica sit maius aliquid, quam unio cum Deo per actionem cognitionis, & amoris, id nobis etiam hoc loco putauimus esse excutiendum. Sunt itaque qui hominis cum Deo per amorem coniunctionem, hypostaticæ coniunctioni hisce de causis anteferendam esse putent. Namque unio hypostatica tam naturæ rationis participi, quam experti cõuenit: At amoris cum Deo coniunctio soli conuenit naturæ mentis cõpositi: est igitur hæc excellentior. ITEM, unio hypostatica conuenit naturis ratione præditis, eius perfectio- nis interuentu, quæ est illis cum cæteris substantijs cõmunis, id est, quatenus sunt naturæ, quæ nixæ hypostafibus, valent subsistere: unio vero per actionem visionis: & fruitionis, conuenit eisdem naturis, quatenus per adoptionis gratiam diuinæ nature sunt participes: iam vero hæc adoptionis gratia, excellentius, ac maius quiddam est, quam illud quod in omni substantia spectatur.

TESTATUR etiam Augustinus, beatiorum fuisse virginem Dei param, Deum mente concipiendo, quæ ventre, sed Deus corpori coniungitur personaliter, menti vero amoris & benevolentie complexu: est igitur beatorum hæc coniunctio, quam illa.

CAIETANVS putat simpliciter & absolutè maius quiddam, perfectius & absolutius esse, longeque excellentius, Deo coniungi hypostatice, quàm per actionem cognitionis, & amoris.

Caiet. 3.
P 9. 4.
ar. 1. ad. 2

ID vero ita ostendit. Illa coniunctio est maior quæ nature creatæ aliquid maius tribuit: At unio hypostatica aliquid maius nature humanæ tribuit quam unio & adhesio per amorem: illa siquidè nature humanæ largitur esse personale diuinum: hæc vero similitudinem quandam: ac participationem diuini esse: iam vero longe maius est, esse Deum per naturam: quam esse Deum similitudine, & participatione: est igitur multo maior & excellentior unio hypostatica: quàm unio per amorem.

ITEM multo perfectius est esse Deum per substantiam: quam accidentario: At unio hypostatica efficit hominem Deum secundum substantiam: unio vero per amorem, accidentario, id est, per operationem, qua animus cum Deo coniungitur: est igitur unio hypostatica longe maior, &c.

ADVERSARIA porò argumenta ita diluit, ut dicat, illis argumentis illud effici, multo plus perfectionis, & excellentie requiri in natura creata ad unionem per operationem, quam ad unionem personale: illa enim unio naturam, actionemq; intellectus: gratiam: & beatitudinē requirit: quæ ipsa in unione personali minime desyderantur. Ut igitur maius aliquid sit id quod conuenit naturis intelligentia præditis qua huiusmodi, quam id quod est omnium substantiarum cōmune, cæterū id quod ex parte Dei tribui potest naturis intelligentibus quatenus sunt naturæ substantialis participes, longe maius est eo, quod cōsequi à Deo possunt operatione, & actione: potest enim Deus naturis huiusmodi esse personale diuinum impertire: quod ipsum tribui non potest per operationem.

AUGVSTINI porò sententia nobis non aduersatur: nā concipere Deū ventre, non est Deo personaliter coniūgi: ac proinde nihil mirū, si felicius sit mente Deum concipere per actionē cognitionis, & amoris: quam ventre. Non enim ventre Deū concipiēs est Deus.

Du. 3. s.
d. 2. q. 1.
ad. 2.

ALIIS placet, felicius & excellentius esse vniri Deo personaliter, quam amare, si modo natura vtriusq; unionis sit capax: secus autem minime. Quocirca putant esse excellentius hominem esse filium Dei adoptionis gratia: & beneficio: quam lapidem coniungi Deo hypostatice. In homine vero cōtra res habet. Obijci tamen contra potest, id quod lapidi tributū est unione personali: est longe maius: & excellentius eo quod homini adoptionis gratiam confecuto tributū est, lapidi siquidē tributū est esse personale diuinū: filio vero adoptato similitudo quædā diuini esse donata est: illud igitur hoc longe maius, & diuinius est. Quocirca sentiendum existimo cum Caietano.

DICI etiam non incōmode potest, vniri Deo hypostatice esse longe diuinius: & excellentius simpliciter, Deo vero amore cōiungi, multo esse vtilius: idq; si extrema comparationis inuicem seiungatur.

Quæstio. XVI.

Utrum unio incarnationis cadat sub merito?

SVBINDE excutiendū videtur, anne unionis & coiūctionis huius sacratissimæ beneficii sit homini meritis vllis antecedētibus tributū.

HVIVS quæstionis hæc est explicatio. Incarnationis hæc unio potest trifariā spectari, quoad substantiam videlicet, quoad efficientiā, vel effectū potius: quoad temporis circūstantiā. Ponūtur igitur non nullæ assertiones.

PRIMA assertio. Nullius hominis puri, neq; etiã ipsius Christi merito, potuit obtineri unio incarnationis quo ad substantiam operis.

D. Thom. 3.
p. 9. 2. ar. 21.

PRIOR huiusce assertio nis particula ita ostenditur. Initium, origo, ac fundamentum totius meriti, non cadit sub meritum: at Christi incarnatio est origo ac fundamentum totius meriti nostri, non cadit igitur sub meritum. Propositio hinc constat, quia effectus non antecedit causam: sed cõtra potius causa effectum tempore vel natura antecedit. Assumptio vero hinc liquet: quoniã gratia, Christi causa, hominibus data ac concessa est: quæ eadẽ efficit hominum actiones meritorias. Ac gratiam esse hominibus datam Christi causa, testatur Ioan. inquit, lex per Mosem data est: gratia, & veritas per **IESVM** Christũ facta est. Item de plenitudine eius nos omnes accipimus gratiã pro gratia. Hanc eandẽ sententiam D. Paulus multis locis confirmat: cum dicat, per Christũ omnia esse restituta ac instaurata. Item Christi merito homines cõ Deo in gratiã redisse. Item per Christum fuisse homines gratos Deo effectos: adhuc adoptionem filiorum consecutos. Hæc omnia eo pertinent, vt ostendat Paulus cum inchoatã, tum perfectã gratiã electorum, quæ in conspiciendo ac fruendo Deo consistit, causam, fundamentum, & originẽ, esse diuini Verbi incarnationem.

Ioan. 1.

Ephes. 1.

Rho. 5.

Ephes. 2.
Gal. 4.

PRÆTEREA quod diuina clementia, bonitate ac beneficentia hominibus tribuitur, nõ obtinetur hominis merito: nã qui meretur aliquid illud efficit suũ, iureq; illi debetur, vsq; adeo vt si non reddatur iustitię ratio violetur. At Verbi incarnatio diuina clemẽtia, liberalitate & munificẽtia effecta est, id quod multis locis docet Paulus: ad Ephesios siquidẽ scribẽs ita ait, Deus autem qui diues est in misericordia: propter nimiam charitatẽ suã, qua dilexit nos, cum essemus mortui peccatis cõuiuificauit nos Christo: cuius gratia estis saluati. Item alibi. Manifeste magnum est pietatis sacramentũ, quod manifestatum est in carne: iustificatum est in spiritu, &c. Alibi. Apparuit gratia Dei saluatoris nostri omnibus hominibus, &c. Non igitur Verbi incarnatio fuit vllis hominum meritis effecta.

Ephes. 2.

1. Tim. 3.
Tit. 2.

ADDE his, quia actio meritoria est Deo accepta, probata, & grata: at nulla actio puri hominis fuit vnquam Deo accepta, & probata, nisi merito satisfactionis Christi præuisã, vel iam per actã: omnis igitur actio meritoria hominis, Chri satisfactionẽ præuisã vel iã perfectã preponit, nullius igitur reconciliãdi hominis meritũ antecedit illã satisfactionẽ: ac proinde neq; unio nẽ.

POSTERIOR porrò particula ita ostenditur. Mereri est quiddam agere: actio vero soli hypostasi conuenit: igitur & mereri soli conuenit personę. At

Christus ante vnionem nõ fuit humana persona: Namq; persona illius hominis, qui est Christus, est persona filij Dei, fuit autẽ ille homo filius Dei hypostatice, ipso ortus ac conceptus puncto & momento: iuxta illud quod est ab Angelo virginis sacratissime dictũ: Quod.ñ. ex te nascetur sanctũ, vocabitur filius Dei: nõ igitur illius hominis actio aliqua potuit vnionẽ antecedere.

OBIICI tamen contra potest. Natura humana, naturæ ordine præponitur assumptioni, nam id quod assumitur necessario assumptioni præponitur: potuit igitur et aliqua operatio naturæ humanæ, vt velle, & intelligere, quæ momento tẽporis perficiuntur, ipsam assumptionẽ naturæ antecedere: volitio igitur aliqua animæ Christi, potuit naturæ ordine, vnionem ipsam antecedere: ac proinde illa actione charitate informata, potuit anima Christi promereri vt ad Verbi personam assumeretur eodẽ temporis momento: & prius natura.

EXPLICATIONI huiusce dubitatiunculæ illud præponimus. Mereri solũ hypostasi conuenire: Namq; mereri est actionem aliquam suscipere, suscipit autem sola hypostasis actionem. Hinc iam illud efficitur, esse suppositabile naturæ ordine actionem antecedere: ac proinde prius natura personam naturam, siue in hypostasi inesse, quam actionem suscipiat: Namq; agere hypostasi conuenit: prius igitur natura, quæq; natura propriam hypostasim consequitur, quam operetur.

ADDE, quia generatio simplex primo terminatur ad esse substantiale rei, deinde ad esse adiunctum, hoc est, accidentarium: at esse personale siue hypostaticum est esse substantiale: operari vero pertinet ad esse accidentarium, prius igitur natura gignitur Socrates, quam actionẽ vllam suscipiat: ac proinde prius naturæ ordine quæq; substantia esse hypostaticum consequitur, quam operetur. Ac hoc sit nobis in hunc modũ præpositum.

PONITVR iam hæc conclusiuncula. Nulla naturæ humanæ Christi actio potuit vnionem antecedere: id vero ita ostenditur. Natura humana Christi assumpta est ad diuini Verbi personam, & hypostasim: quo igitur modo, quoue ordine affecta est natura humana Socratis, ad ipsam Socratem, eodẽ modo, eodemq; ordine affecta est natura humana Christi ad ipsam personam Verbi: At naturæ ordine humana Socratis natura prius personatur, quam operetur, natura igitur humana Christi prius est Verbi Dei hypostasim, & personam consecuta, quam actionem vllam susciperet: non potuit igitur anima Christi prius natura intelligere, aut amare, quam Verbi Dei personæ coniungeretur.

ACCEDIT ijs, quia fieri non potest vt simul eodem temporis instanti aliquis

quis mereatur, & præmium siue mercedem consequatur: nam mereri, & præmio affici, repugnantiam includunt. Etenim mereri ad acquisitionem pertinet, præmio affici ad possessionem: iam acquirere, & id quod acquiritur simul possidere, non mediocriter pugnant: non igitur fieri potuit vt eodẽ temporis momento anima Christi mereretur assumptionem, & esset assumpta. Hinc etiam intelligitur, meritum non natura solũ necessario: verũ etiam tempore præmiũ antecedere.

SECUNDA assertio. Incarnatio Verbi vnio quoad effectum, partim cadit sub meritum, partim non cadit. Namq; huiusce sacratissimæ incarnationis effectus est duplex, scilicet, liberatio à culpa, & à pœna, quæ in carentia diuinæ visionis consistit. Quoad priorem effectum, nullo modo potuit cadere sub meritum hæc vnio sacratissima: alioqui prima gratia caderet sub meritum, namque infusione gratiæ, impius peccati onere liberatur, & iustus efficitur: quare si peccati expiatio vllõ hominis merito posset obtineri: & prima gratia qua impij iustificatio perficitur, sub hominis meritum caderet, id quod fieri nequit: nam gratia meriti radix, origo, ac causa est: si igitur gratia caderet sub meritum, effectus esset causa rei eius, quæ sui est causa: quod fieri nullo modo potest.

QVOAD posteriorem verò effectũ, nihil est dubij vnionẽ cadere sub meritum, nam sanctissimi illi patres, vitæ sanctimonia & integritate, regnũ Dei promeruerũt, quo regno simul ac potiuntur sancti homines, Dei summi cõspectu fruũtur: meruerunt igitur sancti patres fide, pietate, & religione erga Deũ, ab illo incõmodo liberari, quod est possum in carentia diuinæ visionis. Hoc tamen regnũ Adami impietate & peccato, cunctis hominibus occlusum, Christi Domini nostri merito duntaxat erat aperiendũ.

TERTIA assertio. Quod attinet ad circumstantiam temporis, sancti patres incarnationis beneficiũ meruerunt. Namq; equissimũ est, & diuinæ bonitati decentissimum, vt Deus piorum, seq; amantiũ & colentiũ votis, præcibusq; annuat: At patres illi sanctissimi ardentissimis votis: perpetuisque præcibus exhibitionem destinate incarnationis postulabãt, fuit igitur equissimum, vt tandem aliquando compotes huius sanctissimi votifieret. Quocirca notandum est, veteres illos patres Dei amantißimos non postulasse à Deo vt Dei filius humanã sibi naturam coniungeret, hoc siquidem certo nouerant futurum: sed vt sempiternum Dei consilium: & institutum quam citissime perficeretur. Nam & si certam dominicæ incarnationis spem, ob diuinam pollicitationem, conceperant, tempus tamen illud ignorabant, quo tantum

beneficium erat hominum generi præstandum: ac proinde ne tantum beneficium diutius differretur, obnixissimè & ardentissimè postulabant. Cū vero deceret diuinam bonitatem, vt piorum preces exaudiret, hinc effectum est, vt patres illi sancti dominicæ incarnationis accelerationem promeruerint, eo genere meriti, quod dicitur congruētiae.

Scotus.

HINC iam intelligitur, id quod quarto libro, dist. 2. q. 1. Ioannes Scotus disertissimè annotauit, opus. s. incarnationis, in effectis Dei fuisse meræ gratiæ & munificentia: nempe quod nullis meritis potuerit obtineri: si qua tamē merita antecesserūt, ijs meritis sancti patres non incarnationem ipsam absolute, sed celerio rem ipsius exhibitionem sunt consecuti: id quod virgo Maria præ omnibus meruit, nempe quæ fide, religione, ac pietate erga Deum, cæteris omnibus antecelluerit: ac proinde gratior Deo extiterit. Meritum tamē hoc virginis ad genus illud meriti refertur, quod dicitur congruētiae.

Gab. 3.
sen. d. 4.
q. 4.

EST qui putet virginem illam sacratissimā, merito cōdigni, vt dicitur, fuisse consecutam vt esset mater Dei: id verò ita vult esse persuasum. Deus potuit sanctissimas virginis actiones acceptas habere, & approbare hoc nomine: vt ex purissimo ipsius sanguine corpus Christi formaretur, potuit igitur beata virgo merito cōdigni obtinere vt esset mater Dei.

Luc. 11.

PRÆTEREA qui meretur id quod maius & excellentius est: meretur etiā id quod minus est: At beata virgo merito condigni beatitudinē promeruit: quæ ipsa tamen diuinæ maternitati antecellit. Maius est enim, ac foelicius esse beatum: quam esse matrem Dei, id quod Dominus IESVS apertissimè declarauit, qui spiritalem maternitatem, quæ in eo posita est, vt quis præceptis Dei pareat, carnali antetulerit, inquiens: Quinimò beati qui audiunt Verbum Dei: & custodiunt illud. Meruit igitur virgo beata merito condigni esse mater Dei.

Luc. 2.

HOC idem videtur subindicasse sanctissima Elisabetha, quæ fidei Mariæ tribuit, quod Christus ipsius vtero conciperetur, id quod fuerat ab Angelo ipsi virgini prædictum. Beata (inquit Elisabetha) quæ credidisti, quoniam perficietur quæ dicta sunt tibi à Domino per Angelum. Dixerat autem celestis ille nuntius Mariæ, ecce concipies in vtero & paries filium, &c.

Gab. 3.
sen. d. 4.
q. 4.

PORRO autem vt meruerit virgo beata esse mater Dei: non tamen domini incarnationem promeruit: nam simpliciter & absolute potuit Christus aliam sibi deligere ex qua carnemsumeret: neq; hæc ipsa maternitas fuit causa: & fundamentū meriti Mariæ, aut cæterorum electorū, sed Christi potius incarnatio: & satisfactio. Nihil igitur est incōmodi asserere virginem beatā

me-

merito condigni obtinuisse vt esset mater Dei. D. Bon. non putat esse asserendum, hanc virginem merito condigni esse consecutam vt filium Dei utero conciperet & gestaret, nempe cum hoc superet meritum creaturæ: & sit fundamentum causæ meriti Mariæ: fuit tamen, inquit, ob summam vitæ sanctimoniã illa virgo idonea, quæ efficeretur mater Dei: post vero quam salutata ab Angelo amplissimis est diuinæ munificentiamuneribus affecta, fuit longe omnium tantę dignitatis, & excellentię dignissima. Hæc huius sancti hominis opinio & verior, & peruulgatior est, illa tamen prior defendi quamcõmodissimè potest: neq; enim pugnat cum religionis christianæ decretis.

Bona. 3.
sen. d. 4.
q. 2. cum
Bonau. con-
cordat D. 14.
3. p. q. 2. ar.
xi. ad 3.

CÆTERVM pro Bonauentura respondeo: potuisse Deum illo nomine acceptas habere virginis actiones gratia informatas, potetia tamè absoluta, non tamen ordinata: siquidè & hominem esse filium Dei: & virginem matrè Dei, non congruat cū statu creature, ac proinde vtrumq; meritū creature lōge exuperet: sitq; summę gratię, & dignationis.

QVOD vero ad secundam argumentationem attinet. Negamus id quod initio proponitur. Est enim quod cõtra obijciatur: etenim gratia cõsumata, quæ in visione diuinitatis consistit, lōge aliquid maius est: quàm habitus gratię, qui actiones nostras efficit meritorias: & tamè beatitudo illa cadit sub meritum: gratia nõ item: Damus igitur, Deo frui esse lōge maius, quàm virginem esse matrem Dei: non tamen illud concedimus, quod & si virgo illud prius sanctissimis actionibus potuerit promereri: hoc etiam posterius eodè genere meriti cõsequi potuerit: Nam illud cadit sub meritū, cum sit præmium pijs hominibus diuinitus constitutū, hoc vero non item, & quia omnè meritum creature longissimè exuperet: & quia sit meriti fundamentū. Dici etiam nõ incõmode potest, matrem esse Dei, longe esse dignitate excellentius: at frui Deo, esse vtilitate, ac foelicitate maius.

Quæstio. XVII.

Vtrum gratia vnionis fuerit homini Christo naturalis?

QVÆRI etiam consuevit, an fuerit hæc beatę vnionis gratia homini Christo naturalis? Certe nõ fuisse hæc vnionis gratiã Christo homini naturalè, vel ipsum nomè gratię facile declarat: nã gratia opponitur nature,

quo efficitur, ut id quod munere diuino creaturæ concessum est, non sit eadem naturale.

HUIUS quæstionis hæc est explicatio. Naturale dicitur bifariam: vno modo id quod à principijs naturæ ortum habet, quomodo naturale est homini ridere: & lapidi deorsum ferri. Altero modo dicitur quippiam naturale, id quod rei cuique à primo ortu conuenit. Hoc modo cæcitas dici potest naturalis homini à primo ortu cæco: sic etiam imbecillitates quædam à primo ortu hominibus conuenientes, dici consueuerunt imbecillitates naturales. Hæc porro imbecillitates, non solum dicuntur naturales, quia à primo ortus initio animalibus conueniunt: verum etiam quia ex vi ipsius ortus: & generationis naturalis proficiscuntur: ex defectu. s. vel abundantia materiæ in generatione: & ex materiæ victoria, &c.

ILLUD est præterea annotandum. Vnionem hæc sacratissimam posse bifariam spectari: vno modo quoad substantiã: altero modo quoad ea quæ ipsius sunt consequentia: ut gratia, beatitudo: & cæteræ Christi hominis excellentiæ. His ita constitutis, iam ponuntur nonnullæ assertiones.

PRIMA assertio. Unio ipsa quoad substantiã non est homini Christo naturalis priori modo: Aut enim manaret ex principijs naturæ humanæ, aut ex diuina natura: nõ priori modo, alioqui unio huiusmodi omnibus hominibus conueniret, nempe qui eiusdem sint naturæ humanæ participes: neque itidem posteriori modo: alioqui sacre Triadi unio conueniret, ita. s. ut cuiuslibet personæ diuinæ humana natura esset vnita: id quod falsum est: Etenim diuina natura in tribus personis cernitur.

SECUNDA assertio. Gratia vnionis quodam modo priori modo est homini Christo naturalis. ostenditur. Vnionis gratia ex diuina natura in humanam sibi coniunctam proficiscitur: at diuina natura est ipsius Christi natura: Ex natura igitur Christi ortum habet gratia vnionis: ac proinde est ipsi quodammodo priori modo naturalis: Adiunximus, particulam illam, quodam modo: quoniam quod proprie fluit ex natura, naturaliter fluit, at hæc vnionis gratia est in humanã naturã ex diuina libere profecta: Etenim diuini illius esse hypostatici comunicatio, est actio extranea: quæ libere Deo conuenit, non naturaliter.

TERCIA assertio. Gratia vnionis est homini Christo posteriori modo naturalis: Etenim non solum ab ortu eidem conuenit esse filium Dei hypostatice: sed etiam ex vi illius conceptus & ortus. Nam Christi generatio ex virgine, huc instituta ac comparata diuinitus est, ut factus ille partusque

que virgineus, esset filius Dei hypostatice, in quo posita est admirabilis hæc vnionis gratia. Hanc huiusce sanctissimæ generationis: ac natiuitatis vim Angelus expressit: cum virgini, huiusce admirabilis conceptus rationem inquirenti, ita respondit, Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi: ideoque quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius Dei, coniunctione illa causali significauit Angelus actionem Spiritus sancti in virgine, eo pertinere: vt quod ex virgine nasceretur, vni natiuitatis esset filius Dei hypostatice, vt idem videlicet esset Deus, & homo.

Luc. 3.

QUARTA assertio. Quæ consequitur vnionem, ceu gratia, sapientia, & beatitudo: sunt homini Christo naturalia vtroq; modo: etenim ex diuina natura Christi ceu ex fonte manant: verbum namq; diuinum humane nature coniunctum, est veluti fons quidam in humanam naturam admirabiliter influens: ipsamque excellentissimis donis complens & exornans. Quæ ipsa dona & ornamenta sunt illi homini à primo conceptu ortuq; tributa. Hinc illud Ioannis: vidimus gloriam eius: gloriam quasi vnigeniti à patre, plenum gratia, & veritate: fuit autem ille homo vnigena patris simul ac conceptus est, fuit igitur eo puncto, omnibus diuine munificentie muneribus exornatus, locupletatusq;.

Ioan. 1.

VTRAQUE igitur gratia, tam vnionis, quam habitualis: & gratia dicitur & naturalis: gratia quidem, quia nullis meritis antegressis, est vtrumq; illi homini cõcessum, naturalis vero, quia ex diuina Christi natura in humanam sibi coniunctam proficiscitur, nihil autem est incõmodi idem relatione ad diuersa dici gratuitum, & naturale.

AC gratiam conuenire Christo naturaliter quodam modo testatur Augustinus, ita inquiens. In humane nature susceptione, fit quodam modo ipsa gratia homini Christo naturalis, qua nullum possit admittere peccatum. Diligenter expendenda sunt verba Augustini, his enim verbis declarat, gratiam habitualem, siue vnionis, Christo conuenire, non solum à conceptu, & ortu, verum etiam ex vi conceptus, & ortus: ac proinde esse illi homini naturale. Ceterum quia Spiritus sancti actio libere: & non naturaliter huic effectui destinata est, proinde effectus illius actionis dicitur quodam modo naturalis, &c.

Augustinus in Enchiri.

Quæstio. XVIII.

Vtrum gratia vnionis sit aliquid creatum?

ILLVD

ILLVD præterea versatur in quæstione, sit ne gratia vnionis aliquid cre-
 latum? Huiusce quæstionis hæc est explicatio: namque verbum illud gra-
 tia referri potest vel ad gratuitam Dei voluntatem, vel ad gratuitum Dei do-
 num. Ac priori modo, gratia vnionis est aliquid increatum: namque vo-
 luntas Dei effectrix huiusce admirabilis coniunctionis, est increata: posteri-
 ori vero modo, partim est aliquid creatum, partim aliquid increatum. Id vo-
 ro quo intelligatur: notandum est in hac sacrosancta coniunctione præter
 extrema, tria spectari, scilicet, entitatem quandam positiuam, in qua ipsa v-
 nio consistit, est autem ea esse hypostaticum Verbi, in quo humana, & di-
 uina natura coniunguntur, & vniuntur, ad hæc illius esse hypostatici com-
 municationem, quæ per assumptionem effecta est: ad extremum relatio-
 nem quandam vniti ad vnitum, quæ ipsa est consequens assumptionis, &
 fundatur supra illud esse personale quod est vnum vtriusque naturæ: siue su-
 per hoc: quod est Deum esse hominem: quod effectum est communio-
 nis esse hypostatici. Ponuntur igitur assertiones tres. Prima assertio. Sum-
 pta gratia pro gratuito dono Dei, ipso autem dono sumpto pro illa enti-
 tate positiua communicata humanæ naturæ: in qua duæ Verbi naturæ ita
 conspirant: vt sit verbum ipsum vna persona, & vnum ens: hoc inquam
 modo accepta gratia: vnionis gratia est aliquid increatum: nempè quia
 sit diuina personalitas, gratis ac diuino munere humanæ naturæ commu-
 nicata, &c.

SECUNDA conclusio. Gratia vnionis sumpta pro cõmunicatione diuini
 esse, partim est aliquid increatum, partim creatum, increatum quidè: qua-
 tenus est quædam actio Dei: iam autè actio Dei est ipse Deus: creatū vero ex
 parte termini, hoc est, humanæ naturæ assumptæ: Assumptio nãq; passiuæ
 humanæ nature, res temporaria est & creata.

TER TIA conclusio. Gratia vnionis, accepta pro relatione consequen-
 te, creatum quidam est, ac temporarium: ab ipsa sacra Triade effectum.
 Etenim sancta Trinitas vni Verbi personæ naturam humanam admira-
 biliter coniunxit.

QVANTA SIT ILLA VNIO.

Quæstio. XIX.

Anne vnio incarnationis sit omnium vnio.

num maxima?

AD extremum explicanda nobis est huiusce sacratissimæ vnionis quæ-
 titas: hoc est, inuestigandum est: sit ne vnio incarnationis omnium v-
 nionum maxima? D. Thomas in hac sacratissima vnione duo spectari di-
 cit: & extrema quæ iunguntur: & id in quo extrema cõiunguntur: ac relatione
 quidem ad extrema, hanc vnionem nõ maximam illam quidem: sed minimam esse
 asserit: nempe cum extrema sint diuina, & humana natura, quæ ipsa infinite
 dissident: relatione tamen ad id in quo illa extrema iunguntur & quasi coeunt,
 maximam esse conspirationem, & vnionem.

Thom. 3.
 sent. d. 5.
 q. 1.
 3. P. q. 2.
 ar. 9.

HANC D. Thomæ asseritionem minus probat Durandus: immo vero
 asserit coniunctionem formæ cum materia esse multo maiorem. Nam cū vnio-
 ne efficiantur aliqua vnum: ratio vero vnus in indiuisione consistat: illa vnio
 est maior necessario: qua efficitur, vt aliqua sint magis vnum; magisque indi-
 uisa: at vnione formæ cum materia efficitur aliquid magis vnum: magis-
 que indiuisum: est igitur illa vnio maior quam vnio incarnationis. Assum-
 ptio hinc intelligitur: quia coniunctione formæ cum materia efficitur vnus
 natura. Item vnum non potest ab altero ita diuelli, vt interim incolume
 permaneat: id quod declarat intimam ipsorum coniunctionem: at coniun-
 ctione humanæ naturæ cum diuina, non fit vnum natura: & essentia: po-
 testque vnus ab altero, saluo statu, seiungi. Quocirca concludit Durandus vnionem
 formæ cum materia, quo ad rationem internam vnionis esse multo maio-
 rem: tamen si vnio incarnationis sit excellentior: nempe cuius extrema sint
 excellentiora. Adde quia destinata est fini omnium præstantissimo, libera-
 tioni videlicet hominũ, & restitutioni in pristinum dignitatis gradum.
 Ac hoc modo putat esse accipiendam diui Bernardi sententiã, vnionem
 incarnationis omnibus vnionibus (vnica Trinitatis vnione excepta) ante-
 ferentis.

Dur. 3.
 sent. d. 5.
 q. 2.

CAIETANVS S. Thomæ sententiam defendit: infirmaturusque refuta-
 tionem Durandi: ponit huiusmodi distinctionem. Vnio incarnationis tam
 quoad extrema: quam quoad id in quo iunguntur & vniuntur extrema po-
 test duobus modis spectari: vno modo quoad extrema inter se: altero mo-
 do quoad extrema in se: item id in quo iunguntur extrema spectari potest,
 vel secundum se: vel vt iungens, & vniens illa extrema, hoc est, vt est vnum
 vtriusque nature. Ponuntur ergo nonnullæ asseritiones.

Caiet. 3.
 p. q. 2. ar.
 9.

PRIMA asseritio. Vnio incarnationis ex parte extremorum inter se non est
 maxima. Namque diuina natura coniungitur humanæ ceu causa instrumẽ-
 to, hæc autem vnio non est maxima.

SECUNDA assertio. Vnio incarnationis ex parte diuinæ personæ, vt iungentis illa duo extrema: siue vt est vna vtriusq; naturæ: est omnium creaturum vnionum maxima. Nam vnitas personalis cōmunis vtriusq; nature, est diuina: ac proinde simplicissima: indiuisibilis, incomponibilis, ad quā vnitatem nulla omnino vnitas: neq; personalis: neq; essentialis, neq; vtraq; simul potest attingere.

TERCIA conclusio. Vnitas incarnationis ex parte: ac quodammodo est maior quam vnitas trinitatis: nō quidem quoad naturam: sed quoad suppositum: nam homo declarat cum naturam humanā: tum suppositum diuinum: at vnum idemq; est hominis & filij Dei suppositum: non tamen idē est suppositum patris, & filij, & spūs sancti, igitur, &c.

ARGVMENTVM igitur Duran. ita diluendum putat Caiet. vt dicat propositionem illam sumptam à Dur. sic esse interpretandam: Illa est maior vnio, qua efficitur, vt extrema sint magis vnum vel inter se, vel in tertio: id siquidem postulat ratio vnitatis: vt quæ sunt vnum, sint indiuisa, vel inter se, vel in tertio: quomodo tres diuinæ personæ sunt vnum essentia: & humana, ac diuina natura, vnum persona: ita assumptio falsa est. Nam illud vnum, quo iunguntur materia & forma: in quoue sunt indiuisa: est minus vnum quam id in quo vniuntur humana, & diuina natura. Illud enim est essentia Socratis: & persona Socratis, quorum vtrumq; est compositum: hoc vero, est diuina persona vtriusq; naturæ communis, quæ ipsa est simplicissima & incomponibilis. D. igitur Thomas spectauit extrema secundum se vel inter se: diuinam vero personam non secundum se: sed vt iungentem vtrumq; extremum.

QVOD vero ad inseparabilitatem attinet, hanc etiam cadere in hanc vnionem asserit Caiet. Nam salua consistentia, neq; hæc extrema possunt à sese mutuo diuelli. Etenim si natura humana se iungeretur à verbo, iam non esset idem, sed alius homo: nempe quia esset aliud iam suppositum: humanum videlicet suppositum, quod consequeretur natura humana sibi derelicta. Item diuinum Verbum amitteret esse hominem: quod ipsum est esse substantiale. Adde quia esse alium hominem, est esse aliam substantiā.

Vt sit à Caietano D. Thomæ sententia: & disertissimè explicata: & eruditè defensa: puto tamen Durandi sententiam posse quam facillime defendi: si recipiatur quædam à D. Bonauē. 3. sent. tradita distinctio. Namque vnitas siue vnio qua efficitur, vt aliqua sint vnum: posita est vel in couenientia nature: vel in conspiratione personæ. Ac priori quidem modo vnio incarna-

tionis

PRÆLECTIONVM SIVE ENARRA-
tionum sacrosanctæ diuini Verbi incarnationis.

Liber tertius.

DE EXTREMIS VNIONIS, ET DIVINA

persona assumente.

AD HVC DE HAC SACRATISSIMA VNI-
one secundum se, disseruimus: ipsiusq; rationem, quo ad
eiusfacere potuimus, exposuimus: reliquum est, quo-
magis hæc diuina cõiunctio explicetur, vt extrema ipsi
expendamus: ac primum de persona assumente, deinde
de natura assumpta, disseramus: hæc enim sunt sacratis-
simæ huius vnionis extrema.

Quæstio. I.

Cui nam primo conueniat assumptio, personæ ne, an naturæ?

Dur. 3.
sent. d. 5.
q. 2.

PRINCIPIO exponendum est, cui nam primo conueniat assumptio,
personæ ne, an naturæ? Hac de re omnino inter Theologos non constat.
Ac Durandi quidem sententia hisce conclusiunculis explicatur. Assummes
& est assumptionis causa, & extremum: est siquidem assumere, aliquid ad
se sumere, illud pronomen se, cum sit reciprocū, significat idem bis ad acti-
onem concurrere: semel vt causam, iterū vero vt extremū terminas assum-
ptionem, cuiq; id quod assumitur, coniūgitur.

QVOD igitur ad causam assumptionis attinet, ponitur hæc assertio à Du-
rado. Diuinæ personæ magis proprie conuenit assumere, quam naturæ, id
vero sic ostenditur. Diuinæ personæ conuenit assumere, ceu ei quod agit: di-
uinæ vero naturæ, ceu rationi agendi: esse igitur assumptionis causam ma-
gis proprie conuenit personæ, quam naturæ: consecutio notissima est, ante-
cedens quo ad priorem particulam, ita ostenditur. Perfectæ rei est agere, at
perfectissimum in quaq; natura est suppositum: supposito igitur conuenit
actio: ceu illi quod agit. Posterior vero particula in hunc modum ostendi-
tur. Actio Dei extraria conuenit ipsi Deo interuentu potentia, quæ nume-
ratur in attributis essentialibus: at assumptio est actio Dei extraria, cõuenit
igitur

igitur Deo interuentu potentie essentialis: ac proinde diuina essentia est ratio per qua diuine persone conuenit huiusmodi actio, ex quo iam efficitur, vt prima assumptionis causa sit persona diuina, secundaria vero, essentia: id enim quod agit est suppositum, quo vero agit est natura: vnde Aug. ad Volusianum, In mirabilibus factis, tota ratio facti est potentia facientis, procul dubio essentialis.

August.

SECUNDA assertio. Esse extremum unionis conuenit tam persone, quam nature: Namque assumptę nature cum assumente coniunctio: per similes est coniunctioni forme accidentarie cum re subiecta, inhaerentia tamen sublata: at forma accidentaria coniungitur tam supposito, quam nature, natura igitur humana coniungitur vtrique, hypostasi. f. diuine & nature. Quo circa diuina natura dici potest incarnata: quemadmodum testatur Da-

Damasc.

TER TIA assertio. Assumere terminatiue, perfectius conuenit diuine persone, quam nature. Id vero ostenditur hoc pacto. Vnio nature assumptę cum persona diuina, duplici vnione perficitur. f. coniunctione eiusdem nature cum diuina essentia: & coniunctione cum proprietate relativa: in qua vnio hypostatica absoluitur, alioqui quaelibet persona dici posset incarnata: At vnio nature assumptę cum natura diuina, in vna duntaxat vnione posita est, in vnione. f. cum diuina natura: perfectius igitur assumpta natura persone coniungitur: quam nature, &c.

HINC consequitur, de sententia Durandi, diuinam personam primo terminare assumptionem, interuentu essentię, ac proinde immediatius vniri naturam assumptam essentię, quam persone. Huic vero assertioni fidem ita facit Durandus. Per id primo conuenit persone diuine coniungi assumptę nature: cuius ope eidem conuenit dependentiam nature assumptę terminare: at diuine persone conuenit nature assumptę dependentiam terminare, interuentu diuine essentię: diuine igitur persone primo conuenit assumere terminatiue, diuine nature interuētu. Porro propositio hinc liquet, quia quemadmodum natura assumpta ideo vnitur, quia dependet: ita assumens ob id coniungit eam sibi: quia ipsius dependentiam terminat. Assumptio ita ostenditur. Diuina persona per id terminat dependentiam inexistentię nature assumptę, quo efficitur, vt subsistat: at diuina persona subsistentiam consequitur non ex proprietate relativa, sed ex diuina essentia: interuentu igitur essentię, nature assumptę dependentiam terminat. Assumptio ostenditur. Nam subsistere significat esse, secundum perfectissimum modum

essendi: at perfectissimus essendi modus est in se existere: non autem affectum esse ad aliud: at diuina essentia efficit ut persona in se formaliter existat: proprietas vero relatiua, ut sit ad aliud affecta: essentia igitur & non proprietas relatiua largitur personæ diuinæ subsistentiam. Confirmatur hoc ipsum Augustini testimonio, et authoritate. Omnis inquit, res ad se ipsam subsistit: quanto magis Deus.

Aug. 5.
de Trini.
c. 7.

HINC duo intelliguntur, de sententia ac sensu Durandi, illud est prius: suppositum increatum per aliud subsistere, & per aliud esse suppositum: subsistit quidem per essentiam: est autem formaliter & completiue suppositum per proprietatem relatiuam: contra quod habet in supposito creato: hoc siquidem non solum est illud quod subsistit, verum etiam formalis ratio suppositi, consistit in ratione per se subsistendi. Est igitur in diuinis subsistere vnicum: idq, absolutum.

POSTERIVS vero illud est, terminare assumptionem, primo conuenire naturæ, deinde interuentu naturæ ipsi personæ, ac proinde vnioni personali naturæ humanæ cum persona diuina, coniunctionem naturæ humanæ cum natura diuina, esse præpositam. Hæc Dur. &c.

D. Thomas cōtra sentit, namq; esse principium assumptionis, diuinæ naturæ ex se assertit cōuenire, personæ verò, ratione interuentuque naturæ. Etenim omnis actio extranea conuenit personæ interuentu naturæ: cuius vi actio perficitur. Cæterum terminare assumptionem, naturæ conuenit secundo loco: nempe interuentu personæ: vnio namque naturæ assumptæ, terminata est ad personam, non ad naturam. Ita de sententia S. Thomæ, persona primo assumit terminatiue, natura vero secundario, hoc est, quatenus cernitur in persona: ac proinde prima terminandi ratio est personalitas, siue proprietas relatiua. Cæterum natura primo assumit effectiue.

Scot. 3.
sent. d. 1.
q. 1. ar. 2.

IOANNES Scotus suam hac de re sententiam ita pronuntiat, ut duplicem ponat assertionem: quarum vna, ut ait, est defacto, altera de possibili. Ac defacto quidem assertio est huiusmodi. Diuina personalitas defacto est ratio terminandi dependentiam suppositalem naturæ humanæ. Id vero ostendit in hunc modum, nihil potest terminare dependentiam suppositalem naturæ, nisi sit ipsum independens independentia opposita dependentiæ naturæ: hæc porrò independentia, est incommunicabilitas: at sola diuina personalitas est hoc pacto independens: Diuina igitur personalitas est ratio, &c. Propositio vel hoc exemplo maximè liquet, nam cum accidens

ex re subiecta dependeat dependentia inhaerentiae, & existentiae, id quod huiusmodi dependentiam terminat, sit independens oportet independentia opposita huic dependentiae, hoc est, ut sit per se existens, neque in re altera inherens: ad eundem etiam modum cum dependentia nature posita sit incommunicabilitate cum supposito: non enim per se existit natura, relinquatur ut id quod nature dependentiam terminat: sit necessario independens independentia huiusmodi dependentiae opposita. Assumptio vero hinc intelligitur, quia diuina personalitas est incommunicabilis, tam ut quod, quam ut quo. Etenim diuina persona neque cum altera persona communicatur, neque est id cuius interuentu aliquid formaliter constituitur: id quod conuenit relatiue proprietati: quae ipsa ut sit incommunicabilis ut quod: est tamen communicabilis ut quo. Ita de sententia Scoti terminans dependentiam nature humanae, neque est ipsa natura diuina precise: neque ipsa proprietas relatiua solum: sed constitutum ex essentia & proprietate relatiua: quod ipsum est diuina persona: ratio vero terminandi est personalitas independens: non proprietas relatiua, quemadmodum Gabriel sensisse putat Scotum. In eadem sententia est Ochamus prima quaestione tertij libri, quae eundem Gabriel sequitur.

ind
tin

Gab. 3.
sent. d. 1.
q. 1. ar. 1.
Ocham.
ibi,

POSTERIOR assertio de possibili est huiusmodi, Diuina essentia potuit terminare assumptionem: esseque ratio terminandi, id vero ita ostenditur. Incommunicabilitas non est necessario ratio terminandi istam dependentiam: sed subsistentia singularis: at diuina natura ex sese est singularis, & subsistens, tamen si non incommunicabiliter, potest igitur esse assumens: ac terminans dependentiam humanae naturae. Propositio liquet vel hinc maxime: quia subsistentia alicuius, satis superque valet ad terminandam ac sustentandam dependentiam in existentiae alterius, ut satis intelligi potest ex supposito creato: & ex re subiecta accidenti: vtrumque enim terminat in existentiam, quia subsistit: iam si naturae creatae, & finitae subsistentia hac vim habet, non ne multo potius vim eandem habuerit diuinae naturae subsistentia? Huic propositioni tamen Scotus non adiunxit probationem, adiunxit autem assumptioni. Namque diuina natura est prior naturaliter persona: neque esse consequitur a persona: sed contra, ipsa largitur personae diuinae esse.

Scot.
sent. d. 1.
q. 2.
Item d.
5. q. 1.

IAM si diuina natura foret immediatus, ac proximus terminus unionis, tunc hic Deus subsistens foret carni coniunctus: essetque eadem numero natura in tribus personis. Vtraque Scoti assertio Thomae Augustiniano probata

Arget. 3.
sent. d. 5.
est: q. 1. ar. 2.

est: quam eandem & ipsi comprobamus.

ITAQVE de facto esse terminum assumptionis conuenit naturæ interuentu personæ Verbi: hæc tamen mediatio non tollit quin verè humana natura coniuncta dicatur diuinæ naturæ, & ab eadem assumpta. Estque tota diuina natura in vna Verbi persona incarnata, hoc est, humanæ carni coniuncta, vt asserit Damascenus: non tamen quælibet persona est incarnata: siquidem prima terminandi ratio posita est in personalitate: siue proprietate relatiua: nam verò quod conuenit diuinæ naturæ interuentu personæ, nõ conuenit omnibus tribus personis: siquidẽ hypostaticis proprietatibus inter se seiungantur. Potuit tamen diuina natura immediate vnionem terminare: persona verò interuentu naturæ; &c.

Damas.
li. 3. c. 6.

Capr. 3.
sent. d. 1.
q. 1.

ARGVMENTVM porrò Durandi variè dissoluitur. Ac Ioan. Cap. ita diluit, vt dicat duplicem esse dependentiam assumptæ naturæ ex persona Verbi: vna secundum esse actualis existentia: accipit enim illa natura ex Verbo: & in verbo actualem existentiam: altera secundum personalitatem: est siquidem ille homo ipsum Verbi suppositum: priorem igitur dependentiam terminat essentia diuina immediate, persona verò, interuentu essentia: posteriorem verò dependentiam sola terminat persona, non essentia. Personæ igitur diuinæ per id conuenit naturæ humanæ coniungi: cuius ope terminat posteriorem assumptæ naturæ dependentiam: id vero est personalitas.

Quocirca id quod assumitur, negandum est: quod vero ad probationem attinet: dicitur, personam diuinam per id terminare dependentiam assumptæ naturæ, cuius interuentu subsistit personaliter, nõ essentialiter: etenim subsistere essentialiter, est ipsum diuinum esse, cum tribus personis cõmuni: subsistere verò personaliter, est ipsum diuinum esse adiuncta proprietate relatiua personam constituyente.

Caiet. 3.
p. q. 3. ar.
2.

HOC vero quo melius percipiatur, notandum est, Deum nostrum subsistere formaliter deitate, ac proinde subsistere essentialiter & communiter: essentialis siquidem subsistentia cum tribus personis communis est: estque vnica, & vnum subsistens: quemadmodum vnus Deus.

AT persona quælibet subsistit formaliter proprietate personali qua constituitur, non solum in esse relato: verum etiam in esse personali. Cum igitur proprium sit personæ subsistere: relatiua autem proprietates personam siue hypostasim constituat, siue quasi rem subiectam relationi: sequitur vt proprietates relatiua, vt pote personalis sit subsistentia: & subsistens: ac proinde diuina persona formaliter subsistat personalitate, ceu paternitate, filiatione,

spiratione passiva.

OBIICIT nobis doctissimus Durandus. Subsistere significat perfectissimum modum essendi, at perfectus essendi modus positus est in eo, ut aliquid sit ad se, ad aliud verò non item, at relatio efficit, ut aliquid sit affectum ad aliud: non igitur efficit, ut aliquid subsistat. Hoc facile diluitur: namque diuina relatio spectari potest duobus modis, vno modo qua relatio: & dependens: altero modo qua proprietas personalis, & forma hypostatica, diuina igitur persona est & subsistit, interuentu relationis, non qua relatio est, sed qua forma hypostatica: qua verò huiusmodi, non est ad aliud. Ita fit ut persona diuina constituatur & subsistat per esse ad aliud: non qua huiusmodi, sed qua forma hypostatica: quæ re ipsa relatio est: fit etiam ut substantia indiuidua siue subsistens, qua huiusmodi non sit ad aliud, idque sensisse putandus est Augustinus. Cum verò tres sint diuine personalitates, efficitur, ut tres sint subsistentiæ personales: cumque personæ ratio in eo potissimum posita sit ut sit, subsistens in natura, conficitur profecto, ut subsistere sit personale potius quam essenziale.

IN diuina tamen illa natura, origo & fons totius subsistentiæ est ipsa diuina natura: habet enim rationem primo subsistentis, ut quæ prius naturaliter sit, quam insit in persona. Quo efficitur ut largiatur personæ esse, ac subsistere, diuinaque proinde persona radicaliter ex diuina natura subsistit, formaliter verò sua personalitate.

HINC iam facile perspicitur discrimen inter naturam creatam & diuinam, illa enim consequitur subsistentiam ex supposito: non enim hæc humanitas subsistit, nisi ope hypostaseos, nempe huius hominis: at diuina natura se ipsa subsistit, ac personæ tribuit subsistentiam. Hæc ex Caietano decerpimus, quæ ipsa non sunt aspernanda improbanda uè.

Caiet. 3.
p. q. 3. ar.
2.

CÆTERVM Durandi sententia non est omnino explodenda: nempe cū facile defendi possit, tueaturque reconditam hanc inexplicabilis huiusce unionis rationem: quam christiana religio, ac persuasio profitetur. Namque dicimus diuinam naturam esse humanæ carni coniunctam: itemque solam personam filij esse incarnatam, hæc duo tuetur sententia Durandi, namque humana natura primo est vnita diuinæ nature, deinde diuinæ personalitatis qua coniunctione perficitur unio personalis. Quamuis igitur diuinæ Patris nature sit coniuncta humana natura: non tamen persona Patris dicitur incarnata: siquidem unio hypostatica posita sit non solum in coniunctione cum natura, verum etiam in coniunctione cum persona & proprietate re-

latiua. Hęc porro relatiua proprietates cum in diuinis sit alia, & alia: hinc fit, vt non quælibet persona dicatur incarnata, sed illa solum, cuius cū proprietate coniuncta est humana natura.

Gab. 3.
sent. d. 1.
q. 1. ar. 1

HINC iam liquere potest nonnullorum argumentorum dissolutio, quæ contra ab aduersarijs afferri consueuerunt. Gabriel igitur ita argumentatur: In quo inest ratio terminandi vnionem, illud terminat vnionem: Etenim ubi est ratio agendi, illud agit: at in quauis persona diuina cernitur ratio terminandi vnionem, nempe diuina essentia, in quam confers rationem causamq; terminandi, terminat igitur quælibet persona vnionem: id quod falsum est, & fidei repugnans. Confirmatur argumentum. Namq; ob id Trinitas creat, quia essentia est ratio creandi: essentia autē inest in tribus personis.

Scot. 3.
sent. d. 1.
q. 5.

Hoc eodem argumēto ostendit Scotus rationē terminandi vnionē, non esse positam in natura: sed in proprietate personali.

ARGVMENTATVR præterea Gabriel: Æque interna, & essentialis est Patri proprietates personalis atq; essentia, & contra: qua igitur ratione diceretur Patri cōiuncta humana natura, propter cōiunctionē ipsius cū proprietate personali: eadem prorsus dicatur oportet cōiuncta eidē humana natura, propter cōiunctionē eiusdem cū diuina Patris essentia.

ADDE his, quia quod conuenit personæ interuentu naturæ, conuenit toti Trinitati: at assumptionem terminare conuenit personæ interuentu naturæ, toti igitur Trinitati cōuenit, &c.

HÆC facile pro Durando diluuntur. Etenim natura non est tota, ac perfecta: siue sufficiens terminandi ratio, nō enim ad vnionē personale sufficit cōiunctio cum natura, sed præterea requiritur cōiunctio cū proprietate personali: siquidem diuinam personam non solum constituit ratio subsistēdi: sed formaliter ipsam complet proprietates relatiua. Iam vero creandi vis ac ratio tota in diuina essentia consistit, &c.

QVOD vero ad secundum argumentum attinet: Antecedēs facile conceditur, negatur tamen id quod consequitur. Namq; ad vnionē personalem non sufficit vnio cum natura: sed accedat oportet cōiunctio cum proprietate personali: neque est hæc argumentandi ratio firma. Essentia est idem quod paternitas: at humana natura est coniuncta essentia Patris: coniuncta est igitur paternitati: Namque & si paternitas, & essentia sint idem re: differunt tamen forma: quo discrimine efficitur, vt aliquid conueniat paternitati, quod non conueniat essentia, & contra: Etenim paternitas gignit: essentia non generat. Essentia est cum tribus personis communis, Paternitas

non

non item.

CONSIMILI etiam ratione humana natura coniuncta est diuinitati, quæ ipsa cum tribus personis cõmunis est: non tamen Patri, aut Spiritui sancto: sed soli filio personaliter coniuncta est.

ARGVMENTVM porrò tertium ita dissoluitur, Quod conuenit personæ interuentu naturæ præcisè, id toti conuenit Trinitati: iam vero assumptionem siue vnionem personalem terminare, non conuenit personæ interuentu naturæ præcisè: sed adiuncta etiam personali proprietate: in qua vnione tandem consistit vnio hypostatica.

ITA Durandi opinio vindicari à calumnia in hunc modum potest.

Quæstio. II.

Vtrum seiuncta proprietate personali per intellectum, adhuc natura possit assumere?

CÆTERVM, vtrum seiuncta proprietate personali per intellectum adhuc natura possit assumere? quæstio est: quæ ipsa explicari in hunc modum consuevit. Seiunctio siue abstractio fieri potest vel ab ipso Deo: idque bifariam, vel vt omnino personalitas remoueatur, comprehendatur autem animo nuda essentia ab omni hypostasi seiuncta: vel certe proprietates relatiua seiungatur animo: concipiatur autem animo Deus quemadmodum Ethnici, & à religione christiana alieni homines ipsum animo concipiunt, complectunturque. Aut certe seiunctio relatiuæ proprietatis fieri potest ab assumptione duntaxat. His ita præpositis ponuntur tres conclusiones.

PRIMA assertio. Abstracta per intellectum omni personalitate in diuinis, ita. s. vt nuda essentia ab omni hypostasi seiuncta animo comprehendatur, fieri non potest, vt assumptio naturæ creatæ diuinæ illi essentiæ conueniat. Id vero ita ostenditur, Verbo assumptionis duo continentur. s. principium efficiens assumptionis, & terminus assumptionis: at nuda essentia ab omni que hypostasi abiuncta, neque efficere, neque terminare assumptionem potest: non igitur nuda essentia assumere potest. Ac nudam essentiam non posse efficere assumptionem ex eo intelligitur, quia naturæ non conuenit agere nisi qua est in supposito; sunt enim actiones suppositorum: nuda igitur es-

Bona. 3.
sent. d. 1.
q. 4.
sentia, & ab omni hypostasi seiuncta a rationem minimè obierit. Adde quia actio illi soli conuenit quod existit: at nuda essentia ab omni hypostasi abiuncta non existit: sed comprehensione animi duntaxat continetur, non agit igitur.

Dur. 3.
sent. d. 1.
q. 4.
QVOD autem non possit assumptionem terminare, hinc liquet, quod non existit: neque subsistit, terminare, siue sustentare dependentiam in existentia alterius non potest: at seiuncta omni personalitate, essentia neque existit, neque subsistit: non igitur terminare in existentiam alterius potest. Propositio vel hinc liquet maximè: quia id quod assumitur ad aliud, non in se existit, sed in alio: quo efficitur, vt illud necessario existat, perque se subsistat, quo dare alteri existentiam possit. Assumptio vero ita ostenditur. Etenim quod subsistit est hypostasis: si uero in natura rationis compote subsistat, est persona: sublata igitur omni personalitate, tolleretur omnis subsistentia: natura igitur ab omni personalitate seiuncta non subsistit, neque etiam existit, siquidem sola animi comprehensione contineatur. Præterea quicū fieret illa coniunctio? aut cum persona, aut cū natura, nō cum persona, iam enim posuimus omnem esse amotam personalitatem, neque cum natura: alioqui natura commutaretur in naturam: vel ex duabus existeret vna natura, vt iam supra docuimus: nullus igitur relinquitur coniunctioni locus, si nuda essentia intelligatur.

SECUNDA assertio. Abiuncta personali proprietate, ita scilicet, vt perinde animo concipiatur Deus, atq; Ethnici, & Iudæi ipsum concipiunt, etenim illi diuinitatem intelligunt, non vt communicatam cum tribus personis relatis: sed vt communicatam cum vna persona absoluta, quam ipsam Deum appellant, cuique omnia diuina attribuunt: hoc igitur modo si intelligatur Deus, potest eidem assumptio conuenire: quod ipsum ita ostendimus. Omnis persona potest assumere cum effectiue, tum terminatiue: at abiuncta, vi intellectus, proprietate relatiua, insidet in animo, comprehenditurque diuina essentia vt persona, potest igitur intelligi assumens. Propositio iam ex ijs quæ docuimus patet. Nam personæ proprie conuenit actio: & persona sola subsistit, ita efficere potest assumptionem: & interuentu subsistentiæ assumptæ naturæ in existentiam terminare. Assumptio verò ita ostenditur. In Deo idem est quod est & quo est, remotis igitur per intellectum personalibus proprietatibus, remanet essentia: occurritque animo vt subsistens: at omne subsistens in natura vi intelligendi prædita est persona, occurrit igitur animo vt persona: ac proinde interuentu subsistentiæ: & per-
sona-

sonalitati intelligi potest assumens.
 OCCVRES hoc loco. Apud diuinam naturam hæc consecutio nihil habet firmitatis: est subsistens: igitur est persona: namque diuina essentia comunicata cum tribus personis est subsistens: quæ ipsa tamen non est persona. Dicimus ex subsistentia simpliciter nõ posse colligi personalitatem in diuinis: sed ex ^{subsistentia} substantia remotis alijs.

DVRANDVS eidem assertioni ita fidem facit: manente illo subsistere quod sufficit ad assumptionem: manet vis, facultasque assumendi: at remota per intellectum personalitate, relinquitur illud subsistere quod satis est assumptioni: Etenim manet subsistere absolutum & infinitum: quod ipsum est prima ratio substantiandi omnem aliam naturam quoad existentiam, sublata igitur personalitate per intellectum, adhuc diuina essentia potest intelligi vt assumens.

HVIC conclusioni refragatur Thomas Augustinianus, hac potissimum ratione ductus: nam quod non existit non potest assumere naturam aliquam: at remota diuina personalitate, nullus locus relinquitur essentiae, non igitur remota personalitate, diuina essentia poterit assumere. Propositio ostenditur vel hinc maxime, quia assumptio est actio: at actioni, rei essentia statusuè præponitur. Assumptio hinc liquet, quoniam fieri non potest vt diuina natura aliter existat atque existit: at diuina natura in tribus personis existit, remotis igitur personis, nullus plane existentiae naturæ locus relinquitur: non potest igitur assumere. Adde quia hæc conclusio quartam aliquam personalitatem nempe absolutam videtur inducere: id quod tamen non exiguum erratum est.

Responsio.

DIVINA natura re ipsa est in tribus personis: quæ admodum animal re ipsa est in homine: quo efficitur, vt quæ admodum animal nõ potest existere sumotis rebus singulis, ita etiam diuina natura nõ possit existere sumotis personis: cæterum quemadmodum animal cogitatione: & intellectu sciungitur à rebus singulis: ita etiam essentia à personis, non enim in conceptu essentiae includitur persona: ac hoc modo potest diuina essentia intelligi assumens. Non enim fit abstractio re ipsa: sed sola actione intellectus, qua efficitur, vt vnum intelligatur altero interim non intellecto: cum er-

Du. 3. se.
d. 1. q. 4.Argët. 3.
sen. d. 5.
ar. 2.

go possit intelligi essentia non cointellecta persona: fit, ut remotis per intellectum proprietatibus personalibus, diuina essentia intelligatur ut assumens: nempe cui sic animo comprehensæ conueniat subsistentia, quæ valet ad assumptionem,

OBIICI contra potest, cum Deus sic intelligitur, vel intelligitur sicuti est: vel secus, non potest intelligi hoc modo perinde atque est ut qui sit diuinitas in tribus personis: aliter igitur atque est intelligitur, ac proinde fictitia est illa animi comprehensio. Dicimus non intelligi Deum perinde atque est: Deus enim cum sit simplicissimus, non sic potest intelligi, ut vno remoto, alterum sit reliquum: sed intelligitur Deus consentaneæ nostro intelligendi modo, nos enim ea quæ sunt vnū, varie & seiunctim intelligimus.

POSTERIVS argumentum ita dissoluitur. Personalitas absoluta in diuina potest induci duobus modis, vno modo de facto, ut dicitur, altero modo ex hypothesi: siue ex adiunctione, nempe si non esset Trinitas personalitatum: sic enim essentia esset persona aliqua absoluta, & hoc modo philosophi Deum intelligunt: & conclusio sic est accipienda, non de facto, &c.

TERTIA assertio. Seiunctis relatiuis proprietatibus ab assumptione, diuina natura potest assumere: ita scilicet, ut ipsa immediate terminet assumptionem: persona verò interuētū naturæ. Huic assertioni iam supra fidem fecimus sumpto ex Scoto argumento. Thomas August. eidem conclusioni hanc approbationem adiungit: Quod conuenit tribus personis, immediate conuenit naturæ: nam omne huiusmodi conuenit personis, qua natura consentiunt, & conspirant: At naturam humanam assumere, assumptionemque terminare, tametsi de facto soli personæ filij conueniat, tamen de possibili potuit conuenire tribus personis, potuit ergo diuina natura terminare assumptionem.

SVNT hoc loco duo diligenter annotanda: illud est prius, huiusmodi unionem & assumptionem non terminari primo ad diuinam essentiam ut sic, sed ad diuinam essentiam ut significatur inconcreto, siue in habente: multum enim interest inter deitatem & Deum, siue hunc Deum: nam deitas non generat, & gignitur: Deus tamen generat, & gignitur. Eodem modo deitas non terminat assumptionem sed Deus, etenim assumens, siue terminans assumptionem est subsistens: at diuina essentia qua huiusmodi non significatur ut subsistens: ut sit subsistens: significatur autem ut subsistens nomine concreto, &c. Notandum est etiam quod data huiusmodi hypostasi, natura assumpta dependeret ad essentiam, non dependentia

sup-

Argēt. 3.
sen. d. 5.
ar. 2.

suppositali, sed existentiae: nam natura diuina, cum non sit suppositum, nulli
dare potest esse suppositale, dependeret tamen hypostatice ad diuinas perso-
nas: secundario tamen, ex Gab. 3. d. 1. q. 1. ar. 3.

POSTERIVS illud est. Hanc eandem vnionem & assumptionem differre
ab ea quae effecta est: partim quia illa quae effecta est ad solam Verbi hypo-
stasim ceu ad per se primo terminum assumptionis terminata est, at haec
qua de agitur assumptio, ad omnes tres personas terminatur, secundario ta-
men, hoc est interuentu diuinæ naturæ: Etenim quod conuenit Deo secun-
dum se, conuenit omnibus tribus personis: partim quia vnio quae facta est,
terminatur ad subsistens incommunicabile: at huiusmodi vnio termina-
retur ad subsistens communicabile: nempe ad hunc Deum. Hastenus no-
biscum sentit Durand. in ea siquidem est sententia vt putet: huiusmodi vn-
ionem fore communem cum tribus personis: nempe quia esset vnio secun-
dum existentiam: quae cum tribus personis communis est. Negat tamen
huiusmodi vnione consequi, vt Pater, filius & Spiritus sanctus, sint incarna-
ti, quando quidem Patris filij & Spiritus sancti nominibus declarantur rela-
tiuæ proprietates: quibus cum non esse factam coniunctionem, positum est.
Adde quia sic vna persona non posset carni coniungi sine altera, id quod ta-
men falsum est.

Du. 3. se.
d. 1. q. 4.

OBIICIT Caiet. nonne à Durande citra omnem adiunctionem sed sim-
pliciter. Pater, filius & Spiritus sanct. dicuntur effecisse assumptionem, quam
eandem tamen interuentu naturæ effecerunt? Cur etiam non consimili ra-
tione dicentur terminare assumptionem, ac proinde incarnati, tametsi ope
diuinæ naturæ ipsam terminet? Nos pro Durando respondemus: quod si
vis vocabuli expendatur, huiusmodi vnione & assumptione Patrē non pro-
prie dici incarnari: Nam illa oratio significat naturam humanam esse con-
iunctam cum relatiua proprietate Patris, ita. s. vt sit primarius vnionis ter-
minus: contra quod tamen positum est. Dicitur tamen Pater incarnatus,
quatenus hic Deus: si huius tamē sumpto vocabulo, Pater dici posset incar-
natus: itidem & filius, &c.

Caiet. 9.
p. 9. ar.
3.

EX hisce quæ adhuc de hac sacratissima: & inexplicabili coniunctione tra-
didimus, conficiuntur duæ conclusiones omnibus Theologis probatæ: Ac
prior conclusio est huiusmodi.

Thom.
3 p. 9. 3.
ar. 4.

VNA diuina persona potest assumere naturam creatam, altera interim nō
coassumente. Namque creata natura cum non possit adsumi ad vnitatem
diuinæ naturæ, vt iam docuimus: sequitur vt assumatur ad vnitatem diui-

Scot. 3.
sent. d. 1.
q. 2.
Bona. 3.
sent. d. 1.
q. 1.

Dur. 3.
sent. d. 1.
q. 2.
Gab. 3.
sent. d. 1.
q. 1. ar. 2.

nae personæ: ita scilicet, ut diuina persona terminet ac sustentet dependentiam hypostaticam assumptæ naturæ: at vna persona potest sine altera huiusmodi dependentiam terminare, potest igitur vna persona assumere naturam creatam, altera interim non assumente. Assumptio hinc liquet, quia diuinæ personæ inter se distinguuntur: terminare autem dependentiam suppositalem soli conuenit personæ: Potest igitur vna diuina persona sine altera hypostaticam naturæ assumptæ dependentiam terminare. Ceterum effectio assumptionis huiusmodi, cum tribus diuinis personis cōmunis est: nempe quia effectrix huiusmodi assumptionis causa, sit diuina essentia, quæ cum tribus illis diuinis personis cōmunis est.

POSTERIOR conclusio ita habet. Quælibet trium personarum potuit humanam naturam assumere. Namque quælibet potuit assumere naturam humanam ad vnitatem suppositi, ita scilicet, ut dependentiam ipsius hypostaticam terminaret: potuit igitur quælibet trium personarum naturam assumere, &c. Antecedens illud hinc constat, quoniam diuina vi effectum est, ut persona diuina filij carni humanæ coniungeretur ipsiusque hypostaticam dependentiam sustentaret: At diuina illa vis æqualiter, & indiscriminatim est affecta ad omnes diuinas personas: potuit igitur ad quælibet actionem terminare: ac proinde quemadmodum vis diuina humanam naturam diuinæ personæ filij hypostaticæ coniunxit: ita etiam potuit & Patri, & Spiritui sancto coniungere, &c.

VTRAQUE tamen assertio hisce argumentis refutatur. Ac prior quidem refellitur hoc pacto: Omnis actio extranea est cū tribus diuinis personis cōmunis: at terminare dependentiam hypostaticam assumptæ naturæ, est actio extranea: cōuenit igitur tribus illis personis simul.

AD hæc idem est principium effectiuum, & terminatiuum actus reciproci: at assumptio actio quædam est reciproca, est enim assumptio ad se sumptio, principium igitur assumptionis est & extremum assumptionis: quælibet autem persona est principium assumptionis: & terminans igitur assumptionem.

POSTERIOR vero conclusio hoc vel maximè argumento infirmatur, nā Patri æterno nullo modo potuit carnis assumptio cōuenire. Etenim incarnatio ipsa quædā est diuinæ personæ in mundum missio: ad hæc incarnationis illud est cōsequens: ut. s. persona carni coniuncta genita dicatur ex tēpore: vtrūque autem pugnat cum sanctissima, nimiumque veneranda ac suspicienda persona patris: Etenim pater æternus est innascibilis, hoc est, ex alio non procedens

cedens: Est enim principium non de principio ortum habens: ac proinde eidem ipsi non cōuenit mitti. Nam illa persona solum mittitur, quæ alteri originem sui acceptam refert, non igitur potest personæ Patris assumptio carnis conuenire.

HORVM argumentorum hæc est explicatio. Ac primum argumentum ita explicatur. Omnis actio extraria conueniens diuinis personis interuentu diuinæ naturæ in qua sunt vnum ipsæ diuinæ personæ: conuenit ipsis tribus diuinis personis: non tamen actio extraria conueniens naturæ interuentu personæ: cuius generis est terminare dependentiam suppositalem assumptæ naturæ. Hęc enī actio cōuenit diuinæ personæ, per id quod diuinas psonas inter sese distinguit, non tamen per id quo efficitur vt sint vnum. Sunt qui dicant hanc terminationem non esse actionem extrariam, sed quiddam potius cōsequens actionem extrariam, nempe assumptionem quæ ipsa hoc finita est, vt diuina persona filij, dependentiam hypostaticam assumptæ naturæ terminaret.

SECVDVM argumentum ita soluitur. Cum multi ad principium actionis reciproæ pertinent, tum non est necesse vt illi multi actionem terminent: sed vnus duntaxat terminat: cum enim multi trahunt lapidem, vnus duntaxat tractum terminat: semper tamen vnum idemque & est effectrix causa tractionis, & terminans tractionem. Ad eundem modum, vt effecerint Pater, & filius, & spiritus sanctus assumptionem: solus tamen filius terminauit assumptionem: nempe qui solus ad se sumpsit naturam humanā: Pater autē & spiritus sanctus eandē personæ filij hypostaticè coniūxerunt. Id vero perinde intellige: ac si tres homines vni vestem aliquam circundēt: vnus autem illa veste amiciatur. Etenim, Pater filius & spiritus sanctus, personæ filij carnis humanæ candidissimam tunicam circundederūt: at solus filius hac carnistunica indutus & amictus est: iuxta quod dictum est à Paulo, Exinaniuit semetipsum formam serui accipiēs: in similitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo.

Philip. 2

TERTII argumēti hæc est explicatio, Pater dicitur ingenitus, eo quia nulli sui originem ab æternitate acceptam referat: cui tamen non repugnat esse genitum ex tempore ex matre virgine, ipsaque eius carnis assumptio non diceretur missio: siquidem carnis assumptio non sufficit ad rationem missionis, nisi adsit processio, quæ ipsa non cadit in diuinam personam Patris: cæterum quia conuenit personæ filij, proinde per carnis assumptionem dicitur missus.

QVAM-

QUAMVIS autem quælibet diuina persona potuerit carnem assumere: hæc tamen carnis assumptio fuit diuinæ personæ Verbi conuenientior. Id quod facile colligi potest, cum ex ijs quæ ipsius sunt propria: tum ex ijs quæ illi ipsi attribuuntur. Ac propria in filio quatuor cernuntur, nempe, quod sit filius Dei, quod sit verbum patris, sit eiusdem imago, sit postremo media in Trinitate persona.

PRINCIPIO, Dei filium decebat carnis assumptio, & humanæ restaurationis expletio, decebat enim vt qui in diuinitate erat Dei filius, idem in humana natura esset virginis filius, itaque effectum est, vt in trinitate non essent multi filij.

PRÆTEREA, cum humanæ nature ad diuinam personam assumptione effectum sit, vt homines à Deo in filios adoptarētur, hæredesq; coelestis regni instituerentur: hæc adoptione ab eo perfici oportuit, qui erat Dei filius naturalis, vt ab eo cuius erat naturalis hæreditas, cæteri in filios adoptarētur, & cohæredes efficerētur, iuxta apostoli sententiam ad Rhom. 8. Si autem filij & hæredes: hæredes quidē Dei, cohæredes autē Christi.

Rho. 8.

DEINDE, hoc ipsum mysterium cum Dei Verbo maximè congruebat: nam coelestia mysteria erant hominibus aperienda: regnum coelorum erat annuntiandum: homines erant ad pietatem & religionem instituendi: hoc porrò docendi munus & officium, Dei Verbo erat aptissimum. Nam verbum dicentem ipsum patefacit & demonstrat: At Christus coelestem patrem hominibus occultum patefecit, & agnoscendum præbuit: quem admodum ipse testatus est, inquit, Pater manifestaui nomen tuum hominibus, &c.

Ioan. 17.

QVA vero Christus Dei filius erat patris imago, carni humanæ iungendus fuit potius, quam pater: aut Spiritus S. quoniam hæc carnis assumptio eò comparata est vniuersa, vt imago Dei animis hominū diuinitus insculpta: quæ peccato fuerat deformata, reficeretur, & nitore pristino: atq; splendore restitueretur, at decebat vt imago imaginem reficeret, & in veterem candorem & splendore restitueret.

POSTREMO, huius tanti muneris expletio mediæ in trinitate personæ aptissimè cōueniebat. Namq; incarnationis effectus hic fuit præstātissimus, vt homines à Deo propter peccata abalienati, in gratiam cum Deo rediret, & coelesti Patri reconciliarentur: At fuit decentissimū, vt qui medius erat in Trinitate, foret Dei et hominū mediator.

IAM si ea quæ filio attribuuntur expendamus, comperiemus carnis assumptionem

ptionem

ptionem ipsi fuisse cōuenientissimam. Etenim in diuinis literis hæc duo, nē-
pē sapientia, & virtus, attributa filio leguntur, quemadmodum satis constat
ex sententia D. Pauli. i. ad Corinth. c. i. Christum Dei virtutem, & sapiētiā.
Quā igitur Dominus IESVS Christus est Dei sapientia, ipsi hominum re-
stauratio maximē congruebat. Decebat enim vt quę per diuinam sapienti-
am effecta erant, eadem sapientia restaurarentur: & homo qui per inanem
sapientię appetitionem interierat, per sapientiam ad immortalē vitam re-
uocaretur. Quā vero Dei virtus est, homo à dæmone superatus, per ipsum
liberandus fuit, & non ab alio, quam à Dei virtute, erat de hoste victoria
reportanda.

1. Cor. 1.

NOTAND VM est tamen incarnationem quo ad efficientiam, æque tri-
bus diuinis personis conuenire, attribui tamen hanc efficientiā Spiritui san-
cto: quoniam charitas Dei est causa incarnationis: iuxta illam sententiā: Sic
Deus dilexit mundū, vt filiū suum unigenitum daret, &c. Iam autem chari-
tas attribuitur Spiritui sancto.

Ioan. 3.

Quæstio. III.

*Vtrum eadem numero natura creata possit assumi à
tribus personis?*

RELIQVÆ sunt duæ quæstiones ad assumentem personam attinen-
tes: quarum illa est prior, vtrum eadem numero natura creata possit
assumi à tribus diuinis personis: ita. s. vt quælibet persona dependentiā hypo-
staticam illius assumptæ naturæ primo terminet: Posterior vero quæstio est,
vtrum vna diuina persona possit multas easq; aut numero solū: aut etiā spe-
cie dissidentes naturas assumere? &c.

AC de priori quidem quæstione ambigitur inter Theologos: neque cōue-
nit inter eos: quibusdam enim negatio: alijs vero affirmatio probata est. Di-
uus Bona. & Ioannes Scotus, negationem comprobauerunt: suntq; in eam
sententiam, hisce vel maximē argumentis inducti. Ac Bon. ita argumenta-
tur: Quod manifestā continet repugnantiam, non cadit sub diuinam om-
nipotentiam: at vnā numero naturam assumi à multis personis diuinis
manifestam continet repugnantiam, non potest igitur adsumi. Posterior sum-
ptio ostenditur: namque assumptio terminatur ad vnitatem: aut igitur ad
vnitatem assumentis, aut assumpti: neutro modo: Etenim in assumente
duo

Bona. 3.
sen. d. 4.
q. 3.

duo cernuntur: cum vnitas naturæ, tum vnitas personæ: at ad neutram vnitatem potuit natura adsumi: non ad vnitatem naturæ: siquidem natura creata non potest in diuinam & increatam naturam commutari: neque contra: vt iam alibi docuimus: neque itidem ad vnitatem supposito: ita enim fieret vt diuinæ personæ essent vnum supposito, & hypostasi, ac proinde nõ essent multæ personæ. Accedit quia pugnat vehementissimè multas personas conspirare in vnica hypostasi: non enim potest vlllo modo coniungi vnitas personæ cum multitudine personarum.

NEQVE etiam potest adsumi ad vnitatem indiuiduam assumpti: ita enim fieret vt assumens traheretur ad assumptum, non contra: id quod non congruit cum natura assumptionis: est enim assumptio ad se, & non ad aliud assumptio.

ADDE, quia hoc ipsum tolleret diuinarum personarum distinctionem: namq; idem esset pater, filius, & spiritus sanctus, ille in quã homo diuinis personis coniunctus, idq; per idiomatum cõmunicationem: indeq; propterea eueniret, vt pater esset filius, & contra. Hæc vero omnia cum sint absurdissima, concludit Bon. non modo non fieri: sed neq; cadere sub intelligentiam posse, eandem numero naturã, adsumi à tribus personis, &c.

Scot. 3.
sent. d. 1.
q. 2.

IOANNES Scotus eandem conclusionem hisce argumentis confirmat. In omni dependẽtia essentiali, vnum dependens non dependet præcise, nisi ad vnum quod totaliter terminat eius dependentiam: at in hac vnione est dependẽtia essentialis vnus nature: & vna persona ipsam totaliter terminat, non igitur potest idem hypostaticè ad multas personas depẽdere.

PROPOSITIO satis liquet in dependẽtia effectus ad causam. Etenim fieri nequit, vt idem numero effectus pendeat ex multis causis, quarum quæuis sit tota illius effectus causa, idque eodem genere causæ: sic enim fieret, vt nulla ipsarum esset tota effectus causa: namque totalis causa est, quæ rem cuius est causa valet efficere, omni vi causæ alterius sublata. Constituamus igitur A. & B. esse causas totales effectus. C. iam sic licet argumentari: A est totalis causa effectus. c. omni igitur causa alia submota, potest ipsum efficere: ita B. causa remota, adhuc ab A. proficiscetur effectus. c. non igitur effectus. c. pẽdet à B. Eodem modo licet argumentari, si B. est tota causa effectus. c. ita in omni genere dependentiæ hoc spectari licet, quod cum dependentia alicuius fuerit ad aliud omnino terminata: non possit illud dependentia eiusdem rationis ad aliud dependere. Cum igitur, &c.

ASSUMPTIO ita ostenditur. Non minus terminat dependentiã suppositalem

fitalem assumptę naturę personalitas diuina & increata, quam personalitas creata terminet dependentiam eiusdem naturę: cum à propria hypostasi sustentaretur: At si à propria hypostasi sustentaretur, omnino eius dependentia terminaretur: ita fanè, vt non possit ad aliam hypostasim siue creatã, siue increatã hypostaticè dependere: igitur & à diuina personalitate omnino huiusmodi dependentia terminatur, &c.

ITEM idem numero accidens non potest depēdere ex multis subiectis primis: quorum quoduis dependentiam inexistentiæ omnino terminat: igitur nequē eadem numero natura potest dependere primo ad multas hypostasies, quarum quæuis suppositalem dependentiam omnino terminat. Antecedens perinde intelligitur atq; in causis. Etenim nullum esset subiectum primum: namq; subiectū primum accidentis est, quod alio quouis sūmoto dependentiã inexistentiæ accidentis ipsius terminat, &c.

ITEM ob id efficitur diuinam essentiam esse formaliter infinitam: quia eadem numero existens potest inesse in multis suppositis: igitur si natura creata potest inesse in multis suppositis per assumptionem: relinquatur naturã illam esse infinitam. Etenim idem numero in multis inesse, illimitationem quandam & infinitudinem eiusdem declarat: infinitudinem inquam perfectionis, efficit enim id, quod alioqui alterum eiusdem naturę, potuit efficere. Ita si eadem numero forma posset multas materias perficere, & actuare: esset illimitatę perfectionis: cōtineret enī virtualiter & eminēter perfectionē formarum, quę illis materijs actum largiri potuerūt.

DE sententia igitur Scoti, eadem natura non potest hypostaticè dependere ad multas personas, ceu ad per se primo terminos, vt possit depēdere ad multas personas mediate: siue vt ad secundarios terminos: id quod tum maxime fieret, si natura humana primo & mediatè ad diuinã naturã terminaret; ab eadēq; sustentaretur: quemadmodū iam supra docuimus.

CÆTERVM omnis fere reliqua Theologorum turba affirmationem est amplexata, hoc vel maxime argumento ducta: quia diuinę illę personę, cum relationibus oppositis constituentur, à cōmunionē consensioneq; eiusdem absoluti non sese excludunt: id quod vel hinc maxime intelligitur: quia omnia absoluta sunt trium personarum cōmunia. Adde inquit Varro, quia eadem numero anima potest esse in diuersis partibus corporis: & idem numero corpus, vi diuina locari potest in abiunctis, lōgeque diuersis locis: igitur eadem vi effici potest, vt eadem natura creata possit in multis hypostaticè inesse. Accedit, quia natura humana ante Verbi assumptionem

immediate

Thom.

3. P. q. 3.
ar. 6.

Item, 3.
sēt. d. 1. q.

2. ar. 4.

Durā, 3.
sēt. d. 1.

q. 3.

Henr.
q. 6. lib. 6.

q. 7.

Gab., 3.
sēt. d. 1.

q. 1.
Var. li. 3.

I fuit q. 5.

Arg^o 3.
Sent. d. 1.
q. 2.

fuit assumptibilis à Patre, & nunc igitur est assumptibilis, consecutio ostenditur. Namque huiusmodi assumptio posita est & in vi efficacitateque adsummentis, & in obedientia creaturæ: at eadem est Patris & filij potentia, quæ ipsa non est exhausta naturæ humanæ ad diuinam Verbi personam assumptione: Neque item vis ad obediendum, quæ cernitur in creatura, est omnino consumpta hac eiusdem ad personam Verbi adsumptione: potest igitur assumi à persona Patris. Assumptionis particula posterior ostenditur. Namque non est eadem potentia obedientialis ad personalitatem Patris & filij, quemadmodum neque ipsæ personalitates sunt eadem: igitur si vna ad actum traducitur, non necesse est & reliquam traducere.

NOBIS placet hoc potuisse effici à Deo vt. s. diuinæ illæ tres personæ in vna numero natura humana subsisterent, illique personalitates suas imperirent, nempe cum nihil illud contineat repugnantia, iam vero omne illud quod non repugnat cadit sub diuinam omnipotentiam. Hoc ipsum etiam sensit D. Bon. etenim inquit. Cum multa Deus valeat efficere quæ ipsi animis concipere: & intelligentia consequi non possumus: quis audeat asserere diuinæ illas tres personas non posse vnum eundemq; hominẽ assumere? Certe nihil obstat quin diuinæ personæ possint efficere, vt in vna singulari & indiuidua natura subsistant ex tempore: cum illa natura nõ sit factu impossibilis, sitque parata parere cui libet sacræ Triadis personæ. Neq; pugnat cum hac sententia Anselmus: nam qui ita sentiunt non id asserunt, nempe naturam hanc singularem adsumi ad vnitatem personalem: hoc siquidem pugnat, estq; factu impossibile, quemadmodum asserit Anselmus: sed id potius aiunt quod si tres illæ diuinæ personæ assumerent eandem numero naturam, essent vnus homo vnitatem assumptæ naturæ, non personæ.

Anselm.

NEGAT tamen idem. Bon. posse illud fieri eo genere assumptionis quod consequitur comunicatio idiomatum. Nam ita eueniret vt filius esset Pater, & cõtra. Hoc vero quã verè dictum sit mox expendemus.

QVO circa argumenta illa iam nobis diluenda sunt, quibus negatio cõfirmata est. Primum igitur argumentum ita explicatur. Dicimus assumptam à tota triade naturam, assumi illam quidem ad vnitatem adsummentis: non quidem ad vnitatem naturæ, vt iam alibi docuimus, sed ad vnitatem personæ: non quidem vnus personæ, id quod argumento illo conficitur: sed ad vnitatem personæ adsummentis: ita. s. quod quæuis persona adsumens trahat illam naturam, adiungatq; ad vnitatem proprii suppositi: essetq; proinde natura illa singularis, & quæ

& quælibet persona adsumens vnum supposito.

QVÆRASA hoc loco, num forent tres homines: an vnus homo? Sunt qui dicant fore tres homines: nam homo est nomen suppositum declarans: sunt autem illic tria supposita: tres homines igitur eandem numero naturam habentes. **D. Thomas** asserit esse hominem vnum: propterea quod sit vnica numero natura humana in tribus diuinis personis: quemadmodum etiam tres diuinæ personæ sunt vnus Deus: quia vnica est in tribus essentia, & natura.

Gab. 3.
sent. d. 1.
q. 1. ar. 3.

Thom. 3.
P. 9. 2.
ar. 6. ad. 8.

OBIICI contra potest non videri parem rationem: namq; diuina natura est idem omnino cuilibet diuinæ personæ: natura autē assumpta re ipsa differt à quavis diuina persona: ac proinde personæ humanæ carni adiunctæ sunt multi homines: at personæ diuinæ vnus omnino Deus.

ADDE, quia iuxta vsitatam loquendi formam, vnus homo significat vnā naturam singularem in vnico supposito.

DVRANDVS hanc affert rationem: quoniam nomen substantiuū significat singulariter, aut pluraliter iuxta vnitatem formæ significatæ, vt contra nomen adiectiuū iuxta hypostasis aut vnitatem, aut multitudinem. Iā vero homo nomen est substantiuum vnicam ac singularem naturam humanam declarans: ac proinde tres illæ personæ humanæ carni coniunctæ sunt vnus homo, non tres homines: quæadmodū vnus Deus, non tres dij.

Du. 3. 2.
d. 1. q. 3.

CAIETAN. putat neq; esse vnum hominem simpliciter, neque vnum hominem numero: sed vnum hominem: non vnum hominē simpliciter: siquidem vnus homo simpliciter vnicam ac singularem naturam significat in vnica hypostasi: nō vnum numero hominem, siquid ē vnitas numeralis expendatur quoad hypostasim: itemq; multitudo: at sunt tres hypostases numero: non igitur vnus homo numero, sed tres numero homines. i. tres personæ humanæ in vna numero humana natura subsistentes. Esset tamen vnus Deus, vnusq; homo: non tamen perinde vnus homo, ac vnus Deus: nam tres diuinæ personæ sunt vnus numero ac simpliciter Deus, qui idem est cū Patre, filio & Spiritu sancto cōmunis: at non vnus numero ac simpliciter homo, cum tribus diuinis personis cōmunis. Dicit potest apertius esse tres homines hypostaticè, vnum hominem essentialiter. Verum hac de re sequenti quæstione latius differemus.

Caiet. 3.
P. 9. 3. ar.
6.

SECVNDVM argumentum ita diluitur. Damus cum illa assumptione coniunctam esse mutuam idiomatum cōmunicationem: non tamen vllam inde diuinis personis confusionem asserri concedimus. Vt enim Pater esset

I 2 homo,

homo, itidem, filius & Spiritus sanctus: non tamen Pater esset idem homo qui filius aut Spiritus sanctus: sed alius, siquidem est alia persona: homo vero hypostasim declarat. Pater tamē eadem numero natura foret homo, qua filius. Quia vero perinde accipitur subiectum ac postulat attributum, ex ipso attributo facile posset internosci: ad quam personam subiectum esset referendum: cum igitur hominem ingentum diceremus: facile intelligeremus personam Patris: quemadmodum etiam cum dicimus, Deus ingentus, &c. Minus ergo efficaciter hoc vel maximè argumento cōcludit Bonau. nullo modo fieri posse, vt seruata idiomatum cōmunicatione, eadem numero natura à tribus diuinis personis assumatur. Adde quia non videtur posse intelligi, esse aliquā assumendi rationem citra idiomatum cōmunicationem. Nam vnione hypostatica ex assumpto: & assumēte vna persona oritur: fitq; vtro citroq; idiomatū cōmunicatio, &c.

QVOD vero attinet ad Scoticam argumentationem: propositionem illā putat Caietanus Capreoli auctoritatem secutus, esse intelligendam accipiendamq; de causali dependentia: non vero de essentiali dependentia non causali: cuiusmodi dependentia cernitur in relatis. Etenim relatorum vis omnis & natura, in mutua vnus ad alterum affectione: siue vnus ex altero dependentia posita est: quæ ipsa dependentia à correlato terminatur, totaliter illa quidem intensiue, non tamen totaliter extensiue: cum possit poni adhuc alterum extremum è quo dependeat. Nam si quicquam album. 4. alboris gradus continens extiterit, ponaturque album totidem alboris gradus cōtinens: illud ex hoc relatione similitudine pendebit, quæ ipsa dependentia totaliter intensiue ab eodem terminabitur, non tamen totaliter extensiue: cum possit interim & album alterum adhiberi: cui sit simile. In causis verò & effectis aliter res habet: nam si aliquis effectus pōdet ex aliqua causa ceu totali, vt pendeat ex altera causa fieri non potest, siquidem dependentia causalis ex causa totali omnino, hoc est, intensiue, & extensiue terminatur.

QVOD vero ad assumptionem attinet: falsum esse asserit id quod assumitur, Quilibet diuinam personam dependentiam assumptæ naturæ terminare omnino: Nam dependentia assumptæ naturæ non est eiusdem rationis in quauis persona: siquidem neque termini, hoc est, diuinæ personæ sunt eiusdem rationis specificæ, vt conueniant atque consentiant generali personalitatis ratione. Etenim cum diuersitate terminorum coniuncta est diuersitas vnionum, assumptionum & terminationum: ex quo iam efficitur, vt non quilibet persona omnino terminet dependentiam assumptæ naturæ, omni-

no inquam, hoc est, intensiue, & extensiue, non enim terminat omnem dependentiam alterius rationis: sed illam solum qua eiusmodi natura ex illa hypostasi dependet: in eadem sententia est Thomas Aug. Argentina.

AC probatio assumptionis non efficit quod est propositum, est siquidem lógè dispar ratio: nam vt inquit Caiet. Natura proprio supposito sustentata, ob id non potest ad alteram personam adsumi, siquidem dependentia ipsius ex propria hypostasi omnino terminetur, non enim valet constituere, nisi vnicam dūtaxat personam, ac proinde personalitas creata est adæquabilis à natura, cuius interuentu perficitur, Quod si adsumeretur eiusmodi natura, simul etiam propria personalitas adsumeretur, quod fieri nequit: quandoquidem repugnet: non enim persona adsumi potest ad vnitatem persone: ita enim eueniret, vt esset vna persona, & non vna. At natura aliena hypostasi subnixa, adhuc est assumptibilis: nam cum personam ad quam assumpta est non conficiat, hinc fit vt ab ipsa non adæquetur: sed possit adhuc ab altera persona adsumi: quia enim in aliena hypostasi inest: potest adsumi, non interim assumpta personalitate aliena.

Argent.
3. sent. d.
1. q. 2. ar. 3

THOM. Aug. ob id vel maximè negadam esse putat consecutionem, quia natura quæ in propria inest personalitate per se existit: natura vero subnixa aliena personalitate tametsi excellentiori, non per se existit: sed in alio, & ex alio subsistit: ac proinde hæc est assumptibilis, illa non item, alioqui idem per se existeret: & non per se existeret: quod repugnat. Idem fere tradit Durandus, hoc loco. Non proinde igitur inquit Caiet. natura humana ad diuinam Verbi hypostasim assumpta: potest adhuc ad diuinam Patris personam adiungi: quia non omnino à Verbi persona illius naturæ dependentia, aut imperfectè terminetur, sed quia tanta est vis diuina, vt possit eidem nature Pater etiam hypostasim propriam impertire. Hæc in summa Caiet.

Argēt. 3.
sent. d. 1.
q. 2. ar. 3.

GABRIEL idem argumentum planius, & facilius, mea quidem sententia, diluit. Nam causa totalis dicitur bifariam, vel sufficiens, vel adæquata: est autem causa sufficiens, quæ aliquid ex se valet efficere, alterius cause operam interim non requirens: vt possit alteri coniuncta illud idem præstare. Si duo pares viri eundem lapidem comportent, quorum quisque seorsum lapidem illum perferre possit: quisque illorum est sufficiens illius deportationis causa: nam quiuis potest illud efficere citra operam alterius. Cæterum causa adæquata nullum prorsus locum alteri cause relinquit, ac proinde vnius effectus possunt esse multe cause totales sufficientes, non tamen totales adæquate. Diuina igitur persona terminat dependentiam adsumptæ nature

Caiet. 3.
P. q. 3. ar.
6.
Gabr v.
bisupra.

totaliter sufficienter: non tamen totaliter adæquate. Etenim diuina personā ad sustentandam dependentiam assumptæ naturæ, non eget opera alterius personæ, potest tamen simul cum altera persona eandem numero naturam sustentare. Ita Scoticus illè aries euersus ac fractus facilimo negotio est, &c.

SECUNDVM Scoti argumentum variè diluunt Theologi: quidam negant consecutionem, ob id s. quia est longe dispar ratio: nam accidens ex re subiecta numeralem vnitatem consequitur: ac proinde vnitas accidentis nō potest cum subiectarū rerū multitudine coniūgi: at natura humana ex sese est vna, oritur enim vnitas naturæ ex forma, vt tradit Arist. octauo Metaph. ac proinde potest cum multis suppositis cōmunicari.

HVIC responsioni repugnat Dur. hac vel maxime ratione ductus: quoniam Deus potuit largiri vnitatem accidenti citra subiectum: ipsum igitur hoc accidens inesse potuit idem numero in multis subiectis, nempe quod ex re subiecta vnitatem minimè adsequeretur. Quocirca illud argumentum sic putat diluendum Dur. vt dicat: personas diuinas esse relatas: subiecta vero accidentis esse absoluta: ac proinde distinctione subiectorū distingui omnia, quæ in ipsis insunt, in personis vero diuinis solas distingui relationes, absoluta non item. Vtraq; solutio pulchra est.

Scot. 3.
sent. d. 1.
q. 2.

TERTIVM argumentum Varro, vt author est Scotus, ita diluebat, vt diceret, esse longè dissimilem rationem. Nam diuina natura est eadem supposito diuino: estq; fundamentū omnium relationum, quibus constituuntur diuinæ personæ: ac proinde ex eo quia eadem numero est in multis, facile concluditur ipsius infinitas. At humana natura non sic affecta est ad diuinas hypostasies, ac proinde esse eandem numero in multis, ipsius infinitudinem minime declarat.

DICI etiam hoc pacto potest. Cum natura largitur hypostasi actum: & sustentiam, tum si eadem numero est in multis, est dubio procul infinita: non tamen cum accipit ab hypostasi sustentiam. Hinc iam intelligitur Scoticam illam refutationem, sumptam ex forma naturali, minus valere ad id quod est propositum refutandum: Nam formā tribuit actum materiæ, ipsamque sustentat: at non sic affecta est ad diuinam personam humana natura.

Hent.
q. 7.
q. 8.

EST operæ precium breuissimè hoc loco referre, quæ doctissimus Henricus de Gandano hac de re in scriptis reliquit Quol. 7. questione. octaua. Inquit enim, tria cerni in humana natura ad diuinam hypostasim adiuncta: illud est primum. Naturam scilicet illam ex se esse vnam ac singularem: qua re

differt

differt ab accidente: Namque accidens vnitatem & finitionem ex re subiecta capit. Deinde natura illa ex se non est personata: sed ab eo ad quod assumitur, personalitatem consequitur. Postremo non est origo: & fundamentum relationum, quibus diuinæ personæ constituuntur.

QVA igitur humana natura ex se est hæc, ac definita, non addicitur certæ hypostasi: sed potest à multis adsumi, & in ipsis inesse: contra quod conuenit accidenti. Qua verò non est fundamentum relationum oppositarum, quibus diuinæ personæ constituuntur, potest inesse in multis: neque proinde concludi potest ipsam esse infinitam: secus si relationibus originis ortum ac fundamentum præstaret. Etenim quod diuinæ naturæ fecunditas eo procedat, vt sit in multis personis, ex infinitate diuinæ naturæ ortum habet. Quatenus vero aliunde personalitatem consequitur: nõ sic eandem capit ex hac hypostasi, quin possit ab alia quoque hypostasi simul eandem recipere.

HÆC omnia summo ingenio & magna eruditione, quod ad hanc opinionem attinet, dicta sunt: contraria tamen opinio videtur esse cum rationi magis consentanea, tum perceptu, & intellectu facilior. Nam lubenter hoc loco rogarem aduersarios: num data hac hypostasi, tres illæ personæ carne vestitæ, cernerentur sub forma vnius hominis: aut trium hominum? Si forma vnius hominis solum spectaretur: non potuisset hominibus persuaderi, illum hominem visum, esse tres humanas personas. Adde quia inde summa afferretur distinctioni personarum confusio. Si tres hominum formæ apparerent: tres homines cernerentur eandem numero natura habentes: quorum quilibet loco circumscriberetur ac contineretur: at vt idem numero corpus sit in diuersis: ac disiunctis locis, fieri nequit, non igitur, &cæte. Assumpt. hinc liquet, quia quod loco continetur, loci ambitu circumscribitur ac diffinitur: iam verò quod loco definitur est hîc & non alibi: non igitur idem numero corpus potest diuersis locis simul contineri.

IAM argumenta aduersaria diluamus. Ad primum. Diuinæ personæ omne absolutum internum commune habent: non interim absolutum externum: idque si relationem, & distinctionem personalem includat: cuiusmodi est natura adsumpta. Etenim affectionem & dependentiam relativam habet ex persona ad quam adsumitur, quæ ipsa ab eadem persona omnino terminatur.

AD secundum. Est dispar ratio. Nam anima est tota in toto corpore

primo : in quavis autem parte secundo : & quadam consecutione. Natura verò est in persona ad quam adsumitur primo : est siquidem persona primus terminus huiusce dependentiæ : iam vero ut idem primo insit in multis fieri nequit.

AD tertium. Negatur consecutio : nam corpus quod loco continetur : non pèdet ex loco, neq; ut ex subiecto : neq; ut ex hypostasi : Natura verò assumpta pèdet ex assumente : ceu ex hypostasi omnino ipsius dependentiam terminante. Vel certe negandum est antecedens.

AD quartum. Illa vis ac potentia, quæ dicitur obedientialis, omnino est ad actum traducta, vna diuina persona carni coniuncta : quandoquidem illius naturæ dependentia hypostatica omnino ab vna persona terminatur : neque terminanda iam alteri relinquitur : potuit tamen ante illam assumptionem ab alia quavis persona terminari. Nam calefactibile à sole & igne : cum est omnino à sole calefactum : omnem concalefactioni ignis locum intercipit : Nam prior concalefactio est adæquata tam intensiue quam extensiue. Consimili etiam ratione, actus potentiae obedientialis ad assumptionem est adæquatus tam intensiue, quam extensiue : ac proinde : cum natura humana est ad diuinam personam assumpta : manente illa assumptione : non relinquitur vllus assumptioni alterius personæ locus.

Quod vero ad fundamentum Scoti attinet, illud est verissimum cum illa multa non sunt quadam inter se serie coniuncta ac cohærentia. Quare cum hypostases diuinæ non sic inter se cohæreant : neq; ordinem essentialem inter se habeant, sunt enim oppositæ : sequitur, ut idem ex diuersis illis personis non possit totaliter dependere, &c. Ac prior quidem quæstio sit in hunc modum profligata.

Quæstio. III.

Utrum vna diuina persona possit multas naturas assumere?

QVOD vero ad posteriorem quæstionem attinet : omnibus affirmatio probata est. Etenim multarum naturarum siue numero, siue specie dissidentium ab eodem supposito sustentatio, neque diuinæ potentiae :

tentiæ: neque personalitati repugnat: fieri igitur potest vt idem numero suppositum multas easque aut numero, aut specie differentes naturas sustentet: non repugnat diuinæ potentiæ: siquidem sit infinita, ac proinde non sit alicui certæ rei addicta: ita igitur diuinum Verbum hanc humanam naturam adsumpsit: vt interim potuerit aliam atque aliam subinde assumere. Non repugnat diuinæ personalitati, siquidem eius ad terminandam naturę dependentiam vis ab vna natura minime comprehensa teneatur: est enim infinita: iam autem infinitum à finito minimè comprehenditur, aut adæquatur: Potest igitur diuina persona multas naturas adsumere, ipsarumq; dependentiam sustentare, cum præsertim illæ naturæ nihil reale ipsi adsumēti adiungant, sed relationes quasdam rationis afferant.

ADIVNGIT Scotus, neq; id naturis ipsis repugnare: nempe cum actualis dependentia vnus, possit cum actuali dependentia alterius simul cōspirare, non enim illæ vniones ac dependentiæ inter se pugnant, &c.

CÆTERVM multæ hoc loco existunt dubitationes: quę ancipitem quęstionem ipsam efficiunt, nec sinunt animum sibi omnino constare. Nam illud afferre in primis solet quęstionem: vtrum suppositum illud diuinum esset vnus homo, an multi homines? Certe hæc dubitatio Theologos malè torfit, & in variaseos sententias distraxit. D. Thomas variam hæc dere protulit sententiam: namque collectas à Lombardo sententias explanans asserit, suppositum diuinum duabus naturis humanis coniunctū non dici: neque esse vnum hominem: sed duos homines: siquidem nomen substantiuum singularitatem ac pluralitatem significationis, ex singularitate, aut multitudine naturæ, quæ illo nomine declaratur: non autem ex vnitatem aut multitudine suppositorum consequitur. At data hac hypothese, essent duæ naturæ, & vnum suppositum: duo igitur homines, & non vnus homo.

CÆTERVM tertio Theologiæ libro ab hac sententia, vel hac maxime ratione sibi putauit esse discedendum: quoniam, quod ad nominum significationem, vel consignificationem attinet, receptus loquendi vsus omnino expendendus est: At iuxta tritam loquendi consuetudinem, nomē ex forma sumptum, nunquam numero multitudinis effertur nisi propter multitudinem suppositorum: est autem vnicum suppositum habens duas naturas humanas: est igitur vnus homo.

IOANNES Scotus hæc D. Tho sententiã hoc argumēto refellit. Cōcre-

I s positi:

Thom. 3.
sent. d. 1.
q. 2. ar. 4.

Thom.
3. P. q. 2.
ar. 7. ad.
2.

Scot. 3.
sent. d. 1.
q. 3.

positi, sunt igitur tres personæ non vnus sed multi dij.

ILLVD præterea obijci contra potest: propter vnitatem naturæ, de tua sententia, tres personæ sunt vnus homo, igitur propter naturarum multitudinem vna persona sunt multi homines.

Caiet. 3.
p. 9. 3. ar.
. 7.

PRIVS illud argumentum ita dissoluit Caietan. vt dicat non poni à D.

Gab. 3.
sent. d. 1.
q. 2. ar. 3.
dub. 4.

Thoma regulam generalem affirmantem, sed negantem: non enim dicit multiplicari concretum multiplicato supposito: sed nunquam concretum multiplicari, nisi suppositum multiplicetur. Etenim ad multiplicationem naturæ, accedat oportet multiplicatio suppositi, non tamen contra euenit, vt scilicet multiplicationis suppositorum sit consequens multiplicatio naturæ.

HINC collige, ex vnitatem suppositi confici vnitatem naturæ: non tamen ex multitudine suppositorum, effici multiplicationem naturæ: ita tres diuinæ personæ, non sunt tres dij: Neque suppositum habens duas naturas humanas, sunt duo homines, sed vnus homo. Hinc iam liquet posterioris argumenti explicatio: nam iuxta receptam loquendi formam, nomen concretum nunquam in multitudine dicitur, nisi adsit suppositorum multitudo. Est autem nominibus vtendum perinde, atque est in peruulgato vsu loquendi.

Argët. 3.
sent. d. 1.
q. 2. ar. 4

THOMAS Augustinianus putat priorem D. Thom. sententiam tertio sententiarum explicatam, esse anteferendam ei, quam tertio Theologiæ libro tradit, in eamque est opinionem, vel hoc maximè argumento inductus: quia numerus, siue vnitas in significando spectanda est ex significato nominis primario: non autem ex secundario: At concretum nomen primum significat naturam: deinde hypostasim, qua nititur natura, vt docet Auer. 5. Metaphy. positus igitur in vnica hypostasi duabus naturis humanis:

Richar.
3. sen. d. 1.
q. 5. ar. 1.

illud erit 'duo homines non vnus homo, &c. Richardus tamen tertio sententiarum sentit personam duabus humanis naturis coniunctam: neque esse vnum hominem: neque esse duos homines: non vnum hominem: propter multitudinem naturarum: non duos homines, propter vnitatem suppositi: esset tamen homo: quandoquidem vere esset suppositum huius naturæ humanæ assumptæ, & illius.

Scot. 3.
sent. d. 1.
q. 3.

OBIICIT contra Scotus. Ens immediatè tribuitur in vnum, & multa: omne siquidem quod est, aut vnum est, aut sunt multa: quare si diuinum suppositum est homo, sit oportet aut vnus homo: aut multi homines: alioqui non esset. Porro quæ nam sit hac dere Scoti sententia, non est facile explicatu.

Qui-

Quibusdam placet Scotum sentire, suppositum illud diuinum esse multos homines: nam nomen adiectiuum antecedens nomen connotatiuum substantiuum, valens terminare dependentiam adiectiui, formale significatum confert in formale significatum substantiui, cum igitur dicitur illud suppositum esse duos homines: significatur dualitatem cadere supra naturam humanam: estque proinde illius orationis hæc significatio. Suppositum diuinum est habens duas naturas humanas: homo tamen multis scientijs præditus non dicitur multi scientes: siquidem verbum illud sciens sit adiectiuum: ac proinde non potest alterius adiectiui dependentiam terminare. Sunt qui dicat non fuisse Ioannem in ea opinione, & sententia: sed potius sensisse suppositum duabus naturis humanis coniunctum, neque esse vnum hominem: nam vnitas cadit supranaturam humanam: iuxta superius axioma dialecticum: iam vero suppositum illud est duabus naturis humanis coniunctum: neque itidem esse duos homines: nam concretum nunquam numero multitudinis effertur, nisi adsit hypostaseôn multitudo. Quid est igitur illud suppositum? Respondetur esse suppositum humanum in duabus naturis humanis subsistens. Porro vnum & multa diuiduntur vel in recto, vel in obliquo. Est enim omne quod est vel vnum vel multa, vel habes vnũ, vel multa: ita illud suppositum est humanum habens duas naturas humanas. Ego in hanc sententiam descendo. Etenim homo significat naturam humanam vt in habente, quo efficitur vt vnus homo significet habens vnicam naturam, & multi homines significant multa naturam habentia. At hoc interim posito, quod versatur in controuersia, est vnicum suppositum habens, & duplex natura: non igitur est vnus homo, neq; multi homines: sed vnum habens multas naturas humanas.

DVBITARI præterea consuevit. Anne suppositum illud duabus naturis coniunctum duplicem præferret figuram, an vnicam? Responderi solet, hoc posito euenturum, vt duplex cerneretur effigies, quarum vna ab altera cum quãtitate, tum omnium lineamentorum conformatione distingueretur. Itemque qualitate differret: exhiberentur siquidem hominum conspectui duo homines, id est, vnum suppositum in duabus naturis humanis subsistens: Ac vt suppositum istius naturæ, quantitate, effigie, & qualitate secerneretur à seipso, qua suppositum alterius naturæ numero à priori differentis. Essent præterea nomina seiuncta, namque vt suppositum vnius naturæ potuit appellari Ioannes: vt suppositum vero alterius, vocari potuit Antonius. Cæterum Ioannes,

& An-

Lique-
tus,

476

& Antonius de se mutuo dicerentur, si quidem hæc nomina hypostasim declarant: est autem vna hypostasis duabus naturis coniuncta: quo efficitur, vt idem sit Antonius qui Ioannes: non tamen eadem est natura Antonij, quæ Ioannis.

HINC præterea intelligitur Ioannem & Antonium, posse abiungi locis, vt scilicet Antonius sit Romæ, & Ioannes Lutetiæ. Concedi etiam potest Ioannem & Antonium eodem loco contineri, si quidem idem sit Antonius, qui Ioannes: item illud intelligitur corpus Ioannis non penetrare in corpus Antonij: si quidem natura non adsumitur ad naturam, sed duæ illæ naturæ ad vnius suppositi vnitatem assumuntur. Liquet etiam ex hisce diuinum suppositum simul posse esse Angelum: hominem, leonem: namque in hanc sententiam hæc accipiuntur, diuinum suppositum simul naturam Angeli, hominis & leonis sustentat. Quare hoc, de quo quæritur posito, idē indiuiduum ad diuersas species, per diuersas naturas quibus supponeretur, referretur.

AD extremum illa assertio hoc argumento refutatur Nam sub eadem specie nunquam natura multiplicatur, nisi multiplicatione suppositi: si igitur diuinum suppositum habet multas naturas humanas: necessario consequitur, vt sint multa supposita in diuina persona, vel certè non sint multæ naturæ humanæ. Huic refutationi ita occurritur. Natura multiplicatur multiplicatione suppositi, quod constituit, natura enim finita constituens suppositum multiplicatur, si naturæ illius supposita multiplicentur: contra res habet, si suppositum non constituat, sed ad suppositum iam constitutum assumatur, adiungaturque: tum enim multitudo naturarū potest cum vnitatem suppositi conuenire. Illa vero multitudo ex diuisione materie proficiscitur: si natura ex forma ac materia constat.

Quæstio. V.

Vtrum suppositum creatum possit multas naturas sustentare?

VERSATVR etiam in quæstione: vtrū hypostasis creata possit multas naturas sustentare? Hac de re dissident Theologi inter sese. Magnò ac doctissimo viro Durando negatio probata est: ac ipsius sententia duplici assertione continetur. Prior assertio est huiusmodi. Natura quæ alioqui sibi

decre-

derelicta est suppositum: est tamē huiusmodi quæ alteri perfectiori, ceu pars possit adiungi, potest in alieno, hoc est distincto secundum numerum supposito naturaliter existere. Hanc conclusionem exemplis confirmat: namque corpora simplicia, & mista homogenia saltim humentia, ac fluentia sunt huiusmodi: nam aqua quæ sibi derelicta est suppositum, continuata cum antecedente aqua, integrum quiddam efficit suppositum, quod ipsum est totum relatione ad aquam, quæ adiuncta est. Hoc ipsum etiam declarat ramus insertus arbori, qui ipse est vnum supposito cum arbore cui inseritur, &c.

POSTERIOR assertio. Natura quæ sibi derelicta constituit suppositum, neque potest alteri ceu pars eiusdem adiungi, neque creata, neque increata vti potest ad vnitatem suppositi creati adsumi. Non potest illud effici vi creaturæ: quoniam nulla vis creaturæ potest generales essendi modos: qui naturam entis creati consequuntur immutare: iam vero per se existere, vel in alio inesse, sunt generales essendi modi, naturam entis consequentes: non igitur vis creaturæ potest efficere, vt natura quæ sibi derelicta constituit suppositum, inque ipso subsistit: neq; potest esse pars naturæ perfectioris, in alieno supposito creato subsistat.

NEQVE etiam vis diuina illud potest efficere. Namq; dependentia naturæ, subsistentia eius naturæ cui adiungitur terminatur: at nullius creaturæ potest esse talis subsistentia, quæ dependentiam alterius terminet ac sustentet: nõ igitur, &c. Assumptionis probatio. Subsistentia creaturæ est naturalis: dependentia naturæ ex creatura quo ad esse hypostaticum, est supernaturalis: at subsistentia naturalis non potest terminare dependentiam supernaturalem: igitur, &c.

ADDE, quia si posset terminare dependentiam vnus naturæ creatæ: etiam infinitarum naturarum dependentiam terminauerit: id vero supposito creato nullo modo potest conuenire, nam dependentiam infinitam: ceu infinitorum non potest sustentare nisi subsistentia infinita, quæ non cadit in naturam creatam: consecutio vero illa ostenditur, quoniam si non pugnat duo corpora eodem loco contineri: neque repugnauerit, multa immo vero infinita eundem numero locum obtinere, quare si vis diuina præstare & efficere potest, vt duæ naturæ insint in eodem supposito creato, vt multæ: vt infinitæ insint potest efficere.

D. Thomas in eadem est sententia. Etenim tertio Theologiæ libro. q. 2. ar. 3. primum argumentum diluens ita inquit. In rebus creatis, idem numero po-

Thom.
3. p. q. 2.
ar. 3. ad. 8

test

est diuersis accidentibus subesse, non tamen idem numero potest in diuersis essentis, aut naturis subsistere. Ac huius rei causam positam esse asserit in finitate suppositi creati: id quod. 7. 3. ar. 1. secundum argumentum dissoluens expressit hoc pacto. In persona creata possunt multæ naturæ accidentario concurrere: vt quantitas: & qualitas. Cæterum illud est diuinæ personæ proprium vt multarum naturarum concursus possit in ea, propter sui infinitatem fieri, non quidem accidentario: sed secundum subsistentiam. Cum ergo suppositum creatum sit finita vi præditum: sequitur vt non possit multarum naturarum dependentiam sustentare.

Thom.
3 P. 9. 3.
ar. 1. ad. 2.

Var. li. 3.
d. 1. q. 2.

VARRO, vt author est Scotus, eandem asserit omnino causam. Nam cum suppositum creatum sit finitæ perfectionis, non cõtinet formaliter, aut eminenter perfectionem alterius suppositi: ac proinde naturam ab illo supposito sustentabilem minime potest sustentare. At suppositum diuinum perfectionem totius creatæ personalitatis continet & complectitur, ac proinde omnem potest naturam, à creato supposito alioqui sustentabilem, sustentare. Non probatur Scoto hæc causa, nempe infinitas suppositi: & continentia virtualis omnis eius quæ in suppositis creatis cernitur perfectionis. Nam inquit, diuinum suppositum quoad eam rationem qua dependentiam naturæ assumptæ terminat non est infinitum. Etenim diuinum suppositum terminat dependentiam assumptæ naturæ interuentu suæ personalitatis: at diuina personalitas non est formaliter infinita, alioqui perfectio aliqua conueniret vni personæ, quæ alteri minime conueniret: igitur non ob id diuina persona multarum naturarum hypostaticam dependentiam potest sustentare, quia est formaliter infinita.

Scot. 3.
d. 1. q. 4.

Scot. 3.
d. 1. q. 5.

QUO circa Scotus propositam quæstionem, allatis ad vtrâq; partem probabilibus argumentis, eisdem que subinde explicatis, ancipitem efficit affirmationem tamen magis amplectitur, quam hisce argumentis confirmat. Deus potest largiri creaturæ omnem perfectionem, quæ non repugnat perfectioni creaturæ, aut vim facultatemque ipsius superat: ac dependentiam naturæ alterius sustentare: quædam est huiusmodi perfectio: potest igitur eam Deus creaturæ tribuere. Assumptioni fidem facit hoc pacto. Huiusmodi perfectio non adiungit infinitatem supposito creato: Namq; suppositum creatum, & natura dependens sunt finita: finitum vero adiunctum finito non efficit infinitum: illa igitur perfectio non pugnat cum perfectione creaturæ. Ad hæc, Maior est conuenientia naturæ creatæ cum supposito creato: quam cum supposito increato: etenim & suppositum creatum: & natura

tura

tura creata sunt finita, & vtrunq; est absolutum: suppositum vero diuinum est infinitum: itemq; relatum: natura vero ab eodem sustentabilis finita & absoluta: Quocirca si persona diuina relata potest dependentiam terminare externæ & assumptæ naturæ: multo id magis effecerit suppositum absolutum, cuiusmodi est suppositum creatum. Hæc tamen argumenta diluit Scotus. OCHAMVS affirmationem hoc argumento ostendit. Si hoc esset factum impossibile: id propterea esset impossibile: vel quod Deus non posset illud efficere: vel quod repugnaret creaturæ adsumenti: vel naturæ assumende: id Deo non est factum impossibile: potest enim Deus efficere, vt hypostasis creata præueniatur ab alia hypostasi increata, cui vnione hypostatica coniungatur natura creata: quemadmodum re ipsa effectum est in sacrosancta Verbi Dei cum humana natura coniunctione. Etenim hypostasis hominis præuenta est ab hypostasi Dei. Neque id repugnat creaturæ adsumenti, siquidem huiusmodi assumptio creaturæ non prouehat supra statum creature, non enim postulat ac requirit in assumente infinitatem, alioqui diuina persona non posset assumptionem terminare: siquidem diuina personalitas, cuius interuentu persona diuina creatam naturam sustentat, non sit formaliter infinita. Hoc ipsum etiam assumptibilis natura non impedit: nempe cum non repugnet ei proprio supposito defraudari: & ad alienum adsumi: alioqui neque humana natura potuisset ad diuinum Verbi suppositum adiungi.

ITA concludunt Scotus: & Ohamus posse suppositum creatum aliene nature dependentiam terminare: esseque id diuine personæ cum creata comune, non tamen suppositum creatum illud vi sua efficere posse, sed id soli Deo conuenire. Adiungente igitur Deo naturam externam ad hypostasim creatam, illius dependentiam potest creata hypostasis terminare.

HÆC fere sunt que de hac questione scripta nobis Theologi reliquerunt. Vtraque igitur questionis pars, quoniam à magnis ac doctissimis viris asseritur, defendi facile potest: tamen si affirmatio videatur esse probabilior. Quocirca argumenta ad vtramque partem confirmandam allata dissoluenda sunt.

PRO Thoma Caiet. respondet Scotus: negatque antecedens: immo vero docet diuinam personam secundum rationem suam personalitatis esse formaliter infinitam. Etenim diuina persona informali ratione substantiam includit: at substantia est perfectio simpliciter, continet ergo diuina personalitas perfectionem simpliciter, at omnis perfectio simpliciter est in Deo infinita formaliter, est igitur diuina personalitas formaliter infinita.

MAIOR propositio hinc liquet, quoniam constitutum persone, que alioqui est

est formaliter subsistens, est subsistens: at diuina personalitas est huiusmodi: est igitur subsistens.

ITEM diuina personalitas se tota est constitutiua personæ: est que ipsa diuina persona, at omnis persona, qua huiusmodi, est formaliter subsistens: diuina igitur personalitas est formaliter subsistens.

ADDE, quia omne diuinum est perfectum, non esset autem perfectum nisi esset subsistens: est igitur diuina personalitas subsistens. Assumptio ostenditur hoc pacto: Subsistentia non solum est perfectio, verum etiam maxima perfectio: est igitur perfectio simpliciter. Item perfectio simpliciter est illa, quam in quolibet melius est esse, quam non esse: at subsistentia est huiusmodi: est igitur perfectio simpliciter.

CONTRA obijci potest, Personalitas est relatio, non igitur est perfectio simpliciter, alioqui inesset aliqua perfectio simpliciter in Patre, quæ ipsa desideraretur in filio, ac proinde filius non esset summe perfectus: nempe cui aliqua perfectio deesset. Respondemus aduersario: personalitatem diuinam, siue relatiuam proprietatem, posse duobus modis spectari, vno modo quatenus est relatio: altero modo qua est forma hypostatica. Priori modo abstrahit à perfecto & imperfecto: finito & infinito: solum enim respectum & habitudinem quandam declarat: est que ratio cum diuina natura comparata, nempe cum sola ratione ab essentia secernatur. Posteriori tamen modo est perfectio simpliciter: nempe quæ sit subsistens, subsistentia autem est perfectio simpliciter. Neq; tamen proinde abest aliqua perfectio à filio, quæ ipsa tamen cernitur in Patre: Nam quam perfectionem personalitas Patris adiungit Patri, eadem prorsus personalitas Verbi adiungit filio: est autem ea, perfectio subsistentiæ: quæ vna est in tribus personis. Aduersarij igitur ad personalitatem diuinam attenderunt quatenus est relatio, non autem quatenus est forma hypostatica.

SECUNDVM Scom argumentum ita dissoluitur: Sustentare hypostaticam alienæ naturæ dependentiam, requirit necessario in assumente infinitatem quandam: id quod sic ostenditur. Possè subsistere in infinitis naturis, postulat infinitam subsistentiam, at persona valens in duabus naturis subsistere, valet in infinitis naturis subsistere: subsistentia igitur personæ duas sustentantis naturas, est formaliter infinita. Propositio hinc liquet, quoniã per eandem numero proprietatem, per quam persona subsistit in duabus naturis, subsistit etiam in multis: & in infinitis etiam subsisteret: si esse possent infinite nature.

AD tertium. Ad terminandam hypostaticam dependentiam nihil omnino affert absolutio: sed independentia: & infinitas: quæ ipsa desideratur in supposito creato.

AD quartum Ochami. Illud non congruit cum natura assumentis: Næq; suppositum creatum est finitæ: & naturalis subsistentiæ: at terminans alienæ naturæ dependentiam, sit oportet infinitæ: & supernaturalis subsistentiæ: ut iam ostendimus. Quoniam vero huiusmodi subsistentiæ infinitas creaturæ non potest convenire: hinc efficitur, ut neque Deo sit factu possibilis huiusmodi alienæ naturæ cum supposito creato coniunctio.

PORRO autem argumenta ad asserendam negationem allata dissolui in hunc modum possunt. Ad primum Dur. ita respondetur. Hypostatica alienæ naturæ dependentia est supernaturalis effectivè: sola enim supernaturali vi effici potest, ut natura ex alieno supposito dependeat hypostaticè, terminativè vero non est supernaturalis. Etenim suppositum creatum, interuentu naturalis subsistentiæ, potest alienæ naturæ dependentiam sustentare: id siquidem solum requirit independentiam terminantis: independentiam inquam non simpliciter, sed oppositam dependentiæ naturæ: requirit etiam subsistentiam: quæ duo cernuntur in supposito creato. Notandum est hoc loco: quòd posse dependere ex alieno supposito: indeque capere subsistentiam, pertinet ad potentiam quæ dicitur obediens: quæ ipsa refertur ad primam ac summam causam: cuius facultati & efficacitati omnia quæ non repugnant subiiciuntur: iam vero naturam externam ex creato supposito dependere non pugnat: solam enim requirit terminantis independentiam, & subsistentiam: ut satis potest ex ijs, quæ sunt à nobis hætenus disputata intelligi.

AD secundum: negatur consecutio, potest enim Deus efficere, ut duæ: aut multæ naturæ insint in supposito creato: ut infinite autem non item: illud enim finitam: hoc infinitam subsistentiam requirit. Neq; urget consecutionis approbatio: namq; est longe dissimilis ratio. Ad continenda enim corpora, loci, siue continentis circumscriptio desideratur solum: ad terminandam vero dependentiam hypostaticam requiritur subsistentia, quæ si fuerit finita, largiri subsistentiâ infinitis naturis nullo modo poterit.

DIVI Thomæ argumentum iam est ab Scoto dissolutum: non enim in assumente infinitas: sed independentia, & subsistentia requiritur. Neque itidem in assumente postulatur virtualis illa continentia: sed assumentis duntaxat independentia opposita dependentiæ naturæ: & subsistentia. Ita suppo-

fitum creatum potest interuētū naturalis subsistentiæ, aliene nature dependē-
tiam terminare, Deo ipso efficiente coniunctionem.

DE NATURA ASSUMPTA, DEQUE
partibus ipsius.

EXPENDIMVS admirabilis huiusce vnionis alterum extremum: nem-
pe personam adsumentem: Sequitur vt de natura assumpta: de que ipsius
partibus differamus.

Quæstio. VI.

Vtrum sola humana natura fuerit assumptibilis?

PRINCIPIO venire illud in quæstionem consuevit: vtrum sola huma-
na natura fuerit idonea: que ad diuinam hypostasim assumeretur? Qui-
busdam igitur placuit omnem naturam creatam esse assumptibilem: Na-
turam tamen mentis & intelligentiæ compotem esse assumptioni aptiorē.
Ac omnem quidem naturam esse assumptibilem, hisce argumentis osten-
dunt. Assumptibilitas creaturæ posita est in potentia obedientiali: at huius-
modi potentia relatione ad diuinam voluntatem non magis conuenit cre-
aturæ mentis compoti, quam cuius alteri: relinquatur ergo quæque creatu-
ram esse ad diuinam hypostasim assumptibilem. Propositio ostenditur. Nā
illa assumptibilitas non est posita in potentia actiua creaturæ: cum creatu-
ra nihil efficiat in assumptione, neque itidem in potentia passiua naturali, nā
cum omni huiusmodi potentiæ respondeat è regione vis & facultas ad ef-
ficiendum naturalis, quæ ipsa inest in efficiente naturali: certe vi & efficaci-
tate agentis naturalis illa potentia ad actum traduceretur, itaque fieret vt
agens naturale posset efficere assumptionem: siue vnionem hypostaticam
diuinam: quod omnino falsum est.

ITEM si non posset natura expertis rationis, ac sensus adsumi: hæc ad as-
sumptionem impossibilitas vel in Deum: vel in creaturam ipsam esset ne-
cessario conferenda, non est id Deo factu impossibile: Nam ad terminan-
dam nature creatæ hypostaticam dependentiam requiritur & independen-
tia assumentis: & subsistentia (ac de si velis infinitatem) at hæc in diuina
persona cernuntur omnia: potest igitur Deus hypostaticam cuiuscunque
naturæ

naturæ dependentiam sustentare ac terminare. Neque illa impossibilitas est vlllo modo in creaturam conferenda: ita scilicet, vt creaturæ repugnet adsumi: tamen si Deus possit assumere. Nam id quo potest natura particeps rationis defraudari: eodem potest citra vllam dubitationem, citraque vllum incōmodum creatura insensibilis: & rationis experte defraudari: at natura rationis particeps potuit defraudari propria subsistentia, sicut ad alienam hypostasim assumptione: igitur & id non repugnat creaturæ irrationali.

ITEM corpus Christi, triduo sepulturæ fuit omnino experte animi ac sensus: erat tamen Deo hypostatice coniunctum, potest igitur natura insensibilis Deo hypostatice coniungi.

PRÆTEREA quod fecit diuinum suppositum illo triduo, potuit etiam initio efficere: idque perpetuo tueri: Nam quod efficere Deus potest ad tempus: semper potest efficere: at triduo potuit inanimati & insensibilis corporis hypostaticam dependentiam sustentare: igitur & id initio efficere: & effectum tueri perpetuo potuit. Hanc sententiam tuerentur D. Thomas. 3. sent. dist. 2. quæst. 1. art. 1. Item. 3. p. quæst. 4. ar. 1. Scot. 3. sent. distinct. 2. quæst. 1. art. 2. Duran. 3. dist. 2. quæst. 1. Thomas Argentina. 3. dist. 2. quæst. 1. art. 1. Petrus de Thar. 3. d. 2. quæst. 1. ar. 1. Superioribusque rationibus eandem sententiam confirmant.

RICHARD. tamen & Gabriele eadem distinctione, explicatam in contrarias partes quæstionem, ancipitem relinquunt, liberumque cuique ea de re iudicium permittunt.

POSTERIOR vero conclusionis pars ita ostenditur: illa natura est aptior vnioni & assumptioni: quæ Deum potest mente & amore complecti: quæque est huiusmodi, quæ possit deleto scelere, in libertatem vindicari & in veterem cum Deo gratiam restitui: at sola humana natura est huiusmodi, sola igitur humana natura est aptior assumptioni. Assumptio ostenditur. Nam in natura rationis experte desiderantur illa duo, quæ in natura huiusce vnionis capaci requiri diximus: Neque enim Deum animo: & amore complecti potest: neque vlllo est peccato obnoxia: natura vero angelica vt sit Dei simillima: Deumque ipsum actione cognitionis & amoris maxime attingat, sitque peccato obligata: illud tamen peccatum est inextinguibile, propterea quod Angeli prauis iam metam contigerunt: estque illis omnis intercepta, ereptaque spes salutis.

MAGNVS Albertus cæset angelicam naturam omnino esse in assumptibilem:

bilem: nempe cum personalitas angelica non possit ab Angelo separari. Si igitur assumeretur angelica natura: aut maneret personalitas Angeli: aut non maneret: sed tolleretur è medio, si maneret, non fieret igitur vnio in persona, sed essent duæ distinctæ personæ: si tolleretur: nullo igitur modo Angelus assumeretur. Nam tum creatura mentis compos interit: cum ipsius personalitas tollitur: sublata igitur angelica personalitate, Angelus interiret. Adde quia assumptio nihil detrahit & eripit ei quod assumitur.

ITEM Angeli dissident inter sese, non numero solum, verum etiam specie: neque mutua generatione propagati sunt: ita. s. vt omnes ab vno Angelo originem duxerint: Si igitur Verbum Dei angelicam naturam adsumeret: non posset interuentu naturæ assumptæ omnibus Angelis mederi, nempe quia non omnes vnus scelere & peccato interierint: a quo vno originem traxerint,

HANC sententiam non esse veram superiores rationes, quibus est demonstratum omnem naturam esse assumptibilem: facile confirmant. Argumenta vero quibus est hæc sententia confirmata: id quod est propositum minime efficiunt. Quocirca prius illud argumentum ita diluimus, vt antecedens minime approbemus. Etenim personalitas Angeli seiungi potest ab Angelo, non interitu & sublatione personalitatis: sed præuentione. Nam Angelus propria personalitate perfectus non fuit assumendus, neque est assumptibilis: sed natura angelica procreanda erat: & diuinæ personæ adiungenda: qua adiunctione diuina personalitas angelicam personalitatem omnino erat præuentura: id quod in humanæ naturæ cum diuina persona coniunctione, diuinitus effectum est. Porro aduersarij id solum efficiunt, angelicam naturam propria personalitate perfectam, non esse assumptibilem: id quod & nos ipsis lubenter concedimus.

POSTERIORIS argumenti negatur consecutio: Nam satis est quod angelica natura assumpta, genere cum cæteris Angelis conueniat atque consentiat. Adde, quia liberatio tota posita est in vi ac potestate facientis: siue liberantis.

D. Ioan. Bona. hisce potissimum rationibus ostendit humanam naturam esse aptiorem assumptioni: quam angelicam. Namque quemadmodum diuinum Verbum ex patre genitum est: ita decuit vt natura assumptibilis esset vnusfatu edita ac propagata: id quod in humanam naturam cadit: in angelicam non item.

ADDE, quia hominis natura plura complectitur quam angelica: quocir-

Bona. 3.
sen. d. 5.
q. 4.

ca & microcosmus dicitur homo: Deum igitur rerum omnium effectorem magis exprimit homo, quam Angelus: ac proinde humana natura est aptior assumptioni quam angelica.

ITEM homine ad tantum dignitatis gradum prouecto: omnis simul est natura prouecta: nempe quæ omnis in homine eluceat: in Angelo vero nõ item. Hominis etiam peccatum fuit venia dignius: vt quod ex imbecillitate, siue incontinentia, & ignorantia profectum sit: Angelus vero per superbiam & insolentiam, in offensionem diuini numinis incurrit: ac proinde indignus fuit, qui veniam consequeretur.

SUNT qui asserant, nullo modo creaturam sensus & rationis expertem assumi ad diuinam personam posse: id vero ita ostendunt. Illa creatura non est capax assumptionis: quæ diuinam beatitudinem percipere non potest: at creatura mentis & sensus experts, diuinam beatitudinem percipere non potest: non est igitur capax assumptionis. Propositio hinc ostenditur: quemadmodum inter se affecta sunt esse naturale: & posse naturale, ita esse supernaturale: & posse supernaturale: at esse naturale necessario comitatur posse naturale: igitur & esse supernaturale necessario comitabitur posse supernaturale: At vnio hypostatica tribuit creaturæ esse supernaturale: tribuat igitur oportet & posse supernaturale: quod ipsum positum est in Dei visione: ac fruitione: creatura igitur illa quæ neque vi diuina prouchi ad Deum videndum potest: neque etiam percipere, vnione hypostatica, esse diuinum ac supernaturale potest. Assumptio satis liquet: Nam beatitudo in actione intellectus: & voluntatis consistit, quam actionem obire creatura sensus & rationis experts non potest.

ITEM, id cui communicari id quod minus est nullo modo potest: neque particeps eius, quod præstantius est, esse vlllo modo potest, at creaturæ irrationali non potest communicari illa cum Deo coniunctio quæ posita est in videndo, ac fruendo Deo: quæ ipsa minor est & longe inferior: neque igitur consequi vnionem hypostaticam potest: quæ est longe excellentior: atque præstantior.

PRÆTEREA, minima infimaque natura non potest summum donum percipere: at creatura rationis experts est infima, vnio vero hypostatica est summum ac præstantissimum donum: non potest igitur illam percipere natura irrationalis.

ADDE, quia vnione hypostatica communicatur creaturæ diuina perso-

Bona. 3.
sent. d. 2.
q. 1.
Diony.
chartu.
3. sent. d.
2 q. 2.
Henr.
quodl. 13
q. 5.

nalitas, igitur creatura quæ non est capax personalitatis, diuinæ personæ coniungi non potest, natura autem rationis expertis non est capax personalitatis: Namque persona est indiuidua natura, mentis & intelligentiæ particeps, non igitur potest ad vnitatem diuinæ personæ assumi. Ad hæc. Idomne quod non congruit cum sapientis dignitate: non potest effici à Deo. Nam vt inquit Anselmus: id quod dedecet est Deo impossibile: at assumere naturam rationis expertem: non congruit cum Dei sapientissimi dignitate: non igitur illa natura potest adsumi. Assumptio hinc liquet. Nam si Deus assumeret naturam asini, per communicationem idiomatum fieret, vt Deus esset stolidus: iam vero stoliditas pugnat cum deitate.

PRÆTEREA si creatura illa, cuius alioqui vis ac potentia non potest eo prouehi vt Deo fruatur, posset assumi: etiam illa natura quæ beatæ visionis ac fruitionis capax est, ita diuinæ personæ potuit coniungi, vt interim Deum neque intueretur, neque eodem conspecto frueretur, at hoc posterius fieri non potest: alioqui illa natura suscipere culpam & admittere peccatum posset, neque igitur illud prius effici potest.

TAMETSI vtranque huiusce quæstionis partem grauissimi authores, & eruditissimi Theologi defendant: sitque quæstionis vtraque pars vehementer probabilis: nobis tamen affirmatio videtur esse probabilior: nempe in qua tuenda ac confirmanda multo plures, ijque doctiores Theologi conspirauerint. Quo circa ad negantem partem confirmandam allata argumenta iam diluenda sunt.

AD primum. Negatur antecedens. Quod verò ad probationem attinet, inquit Dura. & Thomas Argent. Id verè dici, si modo illud esse supernaturale sit internum: iam verò natura assumptibilis, ipsa sui ad diuinam hypostasim assumptione, nullum esse supernaturale internum consequitur: sed diuinæ personæ coniuncta omne illud esse internum habet, quod alias haberet sibi derelicta. Illud tamen esse habet longe diuerso modo. Nam illud habet vt coniuncta diuinæ personæ: ita scilicet vt diuinæ quoque personæ attribuat. Etenim naturalis humanæ naturæ actio: erat actio etiam diuini suppositi vt agentis. Negat præterea Dur. esse coniunctum Deo hypostatice: & videre Deum, sibi mutuo respondere: alioqui nulla natura videret Deum, nisi quæ esset Deo hypostatice coniuncta: id quod tamen Paulo post diligentissimè exquiremus. Verùm quoniam multis visum est in Christo esse duntaxat vnum esse: vnumque subsistere: nempe diuinum, longe aliter dissol-